

Nataša Lucić*

Izvorni znanstveni rad

UDK 347.6:614.253.83:340.13(4)(497.5)

DOI: <https://doi.org/10.25234/pv/37480>

Rad primljen: 13. srpnja 2025.

Rad prihvaćen: 22. rujna 2025.

ANONIMNI POROD – TREBA LI NAM ZAKONSKO UREĐENJE?*

Sažetak:

Ovaj rad razmatra složeno i osjetljivo pravno pitanje anonimnog poroda kroz perspektivu sukoba djetetova prava na poznavanje vlastitog biološkog porijekla i majčina prava na anonimnost i reproduktivnu autonomiju. Riječ je o pravno i etički izazovnom području koje izaziva snažne polemike u europskom pravnom prostoru, u kojem izostaje jedinstven normativni odgovor. Cilj je ovog rada ponuditi teorijski i pravno utemeljenu analizu sukoba prava koji nastaje u kontekstu anonimnog poroda, s posebnim naglaskom na europski i međunarodni okvir zaštite prava na identitet. U radu će se analizirati različiti pristupi komparativnih pravnih sustava ovoj problematici te relevantna praksa Europskog suda za ljudska prava koja je od temeljne važnosti za sustavno razumijevanje predmetne problematike. Rad naglašava potrebu za fleksibilnim, kontekstualnim zakonodavnim rješenjima koja će omogućiti proporcionalnu zaštitu prava djeteta i majke, u skladu s europskim standardima zaštite ljudskih prava. Ujedno se ukazuje na izostanak znanstvenog i zakonodavnog pristupa ovoj temi u hrvatskom kontekstu te se poziva na otvaranje stručne rasprave u cilju izgradnje uravnoteženog normativnog okvira koji će biti u službi najboljeg interesa djeteta.

Ključne riječi:

anonimni porod, porijeklo, identitet, roditeljstvo, ravnoteža interesa

1. UVOD

Ne postoji univerzalna pravna definicija instituta anonimnog poroda. U literaturi se anonimni porod definira kao tradicionalna praksa pod kojom majke mogu roditi u medicinskim ustanovama bez iskazivanja svog identiteta, nakon čega se dijete najčešće zbrinjava kroz insti-

* Dr. sc. Nataša Lucić, izvanredna profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, S. Radića 13, 31000 Osijek. E-adresa: natasa.lucic@pravos.hr. ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-9528-3811>.

** Ovaj je rad financirao Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku internim projektom br.IP-PRAVOS-2 „Pravna zaštita obitelji i ranjivih skupina društva“.

tut posvojenja.¹ Osim anonimnog poroda u medicinskim ustanovama, posljednjih desetljeća raste praksa stvaranja tzv. „baby boxova“² osobito u središnjoj i istočnoj Europi, u kojima je dopušteno ostaviti djecu na skrb državi potpuno anonimno.³ Hrvatski pravni sustav ne poznaje institut anonimnog poroda. Naše obiteljsko zakonodavstvo snažno podupire djetetovo pravo na saznanje o porijeklu⁴ i ne prepoznaje iznimke u vezi sa zaštitom toga prava utemeljene na interesima majke.

Ipak, dva su nedavna, s iznimnim medijskim zanimanjem praćena, događaja u Hrvatskoj inicirala burne rasprave u stručnoj, političkoj i široj javnosti vezano za anonimne porode. Najprije je u travnju prošle godine novorođenče ostavljeno u kanti za otpad u Zaprešiću, a zatim je u lipnju ove godine novorođenče ostavljeno u sigurnoj kutiji za bebe, tzv. „prozoru života“ u Zagrebu. Osim što hrvatsko pravo u potpunosti ignorira institut anonimnog poroda, ni u okviru hrvatske pravne znanosti ne postoje sustavne analize ili rasprave o tom institutu. Posljedično, aktualne društvene polemike, potaknute tragičnim i medijski eksponiranim događajima, najčešće se vode intuitivnim vrijednosnim i emotivnim razmatranjima, pri čemu izostaje pravno argumentirana rasprava o legitimnosti i normativnoj održivosti tog instituta.

Uzimajući u obzir navedeno, cilj je ovog rada ponuditi teorijski i pravno utemeljenu analizu sukoba prava koji nastaje u kontekstu anonimnog poroda, s posebnim naglaskom na europski i međunarodni okvir zaštite prava na identitet. U radu će se analizirati različiti pristupi nacionalnih pravnih sustava ovoj problematici, prikazati modeli uravnoteženja prava majke i djeteta razvijeni u komparativnoj praksi te istražiti pravne i etičke smjernice prisutne u suvremenoj znanstvenoj literaturi i doktrini. Poseban fokus stavlja se na intenciju europskih nacionalnih zakonodavaca da oblikuju normativna rješenja koja će osigurati „pravednu ravnotežu“ između djetetova prava na saznanje o biološkom porijeklu i prava žene na anonimnost i dostojanstvo pri odlučivanju o vlastitoj ulozi majke. U tom kontekstu, razmatra se i relevantna praksa Europskog suda za ljudska prava (dalje u tekstu: ESLJP), s naglaskom na njegove stavove o institucionalizaciji anonimnih poroda koji su od temeljne važnosti za normativno i kontekstualno razumijevanje predmetne problematike.

2. RODITELJSTVO U SJENI ANONIMNOSTI – SUKOB PRAVNIH INTERESA

Pitanje anonimnog poroda predstavlja iznimno složen pravni i etički izazov koji na jedinstven način dovodi u sukob dva temeljna prava: pravo djeteta na saznanje o vlastitom biološkom porijeklu i pravo majke na privatnost i anonimnost. Iako su oba prava zaštićena među-

1 Claire Fenton-Glynn, 'Anonymous Relinquishment and Baby Boxes: Life Saving Mechanisms or a Violation of Human Rights?' u Katharina Boele Woelki *et al.* (ur.), *Family Law and Culture in Europe* (Intersentia 2017) 186.

2 U literaturi se koriste različiti nazivi među kojima je „baby box“ najučestaliji. Iako ne postoji službeni hrvatski termin za „baby box“, u ovom će se radu koristiti termin „sigurna kutija za bebe“.

3 Fenton-Glynn (n 1), 186.

4 Trenutačno važeće (Obiteljski zakon, Narodne novine, broj 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023) (HR), kao i sva prethodno važeća obiteljska zakonodavstva (Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 162/1998) (HR); Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011, 25/2013, 75/2014, 5/2015) (HR); Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 75/2014) (HR)).

narodnim i europskim instrumentima zaštite ljudskih prava, u praksi često dolazi do njihova sukoba, što zahtijeva pozorno i promišljeno balansiranje. Normativna osnova za tumačenje i usmjeravanje tog delikatnog odnosa nalazi se u čl. 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁵ (dalje u tekstu: EKLJP) koji jamči pravo svakoga na poštovanje privatnog i obiteljskog života. U kontekstu anonimnog poroda ovaj se članak interpretira tako da obuhvaća i štiti oba suprotstavljena pravna interesa – i djetetovo pravo na identitet i majčino pravo na anonimnost, odnosno zaštitu od prisilne identifikacije.

Saznanje o vlastitom biološkom porijeklu kao dimenziji djetetovog osobnog identiteta ne obuhvaća samo genetsku samospoznaju, već i psihološki razvoj, osjećaj pripadnosti, kao i pristup medicinskim i socio-kulturološkim informacijama. Šteta u identitetskom razvoju djece bez biološke povijesti potvrđena je istraživanjima o adaptivnoj identitetskoj integraciji i genealogijskoj zbunjenosti.⁶ Težnja da se upozna vlastito porijeklo, da se sazna tko nas je donio na svijet kada, zbog životnih okolnosti, nismo imali priliku upoznati biološkog roditelja, duboko je ukorijenjena u ljudskoj prirodi – ona čini temeljni dio osobnog identiteta, ali i polazišnu točku u vremenskoj dimenziji, odnosno u onom trenutku koji se može smatrati početkom vlastite životne priče.⁷ Pravo djeteta na poznavanje roditelja dodatno je afirmirano međunarodnim instrumentima poput Konvencije UN-a o pravima djeteta⁸ (dalje: KPD), posebno u člancima 7. i 8., koji naglašavaju važnost očuvanja identiteta i kontinuiteta osobnog porijekla.⁹

S druge strane, pravo majke na anonimnost i autonomno odlučivanje o vlastitoj reproduktivnoj ulozi proizlazi iz potrebe za zaštitom njezina psihičkog i fizičkog zdravlja, ali i iz šireg društvenog konteksta. Anonimni porod može biti rezultat ekstremno teških životnih okolnosti¹⁰ – uključujući obiteljsko nasilje, siromaštvo, stigmatu povezanu s izvanbračnim majčinstvom, kao i kulturne ili religijske pritiske¹¹ – a legalizacija takve mogućnosti u nekim europskim državama ima za cilj spriječiti još ozbiljnije posljedice poput napuštanja djece ili čedo-

5 Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 18/1997, 6/1999, 14/2002, 13/2003, 9/2005, 1/2006, 2/2010, 13/2017).

6 Vidi, primjerice, Harold D Grotevant, Albert Y H Lo, Lisa Fiorenzo, Nora D Dunbar, 'Adoptive identity and adjustment from adolescence to emerging adulthood: A person-centered approach' (2017) 53(11) *Developmental Psychology* 2195–2204; Henry John Sants, 'Genealogical bewilderment in children' (1964) 38(2) *Psychiatric Quarterly* 67–82.

Harold *et al.* pojašnjavaju kako se posvojene osobe „suočavaju s posebnim izazovima u razvoju identiteta jer aspekti njihove povijesti mogu biti nepoznati, što otežava izgradnju koherentne naracije koja povezuje prošlost, sadašnjost i budućnost" (2195).

7 Valentina Lo Voi, 'Parto anonimo in Italia e il diritto all'anonimato della madre biologica in caso di morte della stessa' (2019) 69(275-1) *Revista de la Facultad de Derecho de México* 264.

8 Konvencija UN-a o pravima djeteta (Službeni list SFRJ, Međunarodni ugovori, broj 15/1990, Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 12/1993, 20/1997, 4/1998, 13/1998).

9 Konvencija o pravima djeteta u čl. 7. propisuje da dijete odmah nakon rođenja mora biti upisano u matične knjige te da se djetetu mora jamčiti „koliko je to moguće", pravo da zna za svoje roditelje i da uživa njihovu skrb. U čl. 8., KPD obvezuje države stranke da osiguraju djetetu pravo na očuvanje svog identiteta, a ako su djetetu nezakonito uskraćene neke ili sve sastavnice identiteta, pravo na odgovarajuću pomoć i zaštitu u cilju njegova što bržeg potvrđivanja.

10 O anonimnosti pri porodu kao odgovoru na ekstremne životne okolnosti vidi u Susan Hatters Friedman, Philip J Resnick, 'Neonaticide: Phenomenology and considerations for prevention' (2009) 32(1) *International Journal of Law and Psychiatry* 43–47.

11 Brojne studije potvrđuju da su anonimni porod i sigurne kutije za bebe uvedeni kao odgovor na ekstremne socijalno-ekonomske teškoće majki te kao mjera prevencije čedomorstva i zbrinjavanja napuštene djece. Vidi, primjerice, Chryssa Grylli, Ian Brockington, Christian Fiala, Mercedes Huscava, Thomas Waldhoer, Claudia M Klier, 'Anonymous birth law saves babies – Optimization, sustainability and public awareness' (2016) 19(2) *Archives of Women's Mental Health* 291–297.

morstva.¹² U tom smislu, omogućavanje anonimnog poroda može predstavljati i instrument zaštite javnog zdravlja i socijalne sigurnosti.

Iako je u teoriji široko prihvaćena potreba za uravnoteženim pristupom pravima djeteta i majke u slučaju anonimnog poroda, akademski se diskursi češće usmjeravaju prema afirmaciji prava djeteta na saznanje o vlastitom biološkom porijeklu, često stavljajući to pravo u središte analize. Margaria smatra neprihvatljivim da se kod anonimnog poroda volja žene uzima kao pravno neupitna i nepovratna, čak i kada bi se ta ista žena u budućnosti željela povezati sa svojim biološkim djetetom. Istodobno, upozorava na potpunu marginalizaciju biološkog oca u normativnom sustavu anonimnog poroda. Primjećuje kako se pravo oca na saznanje o vlastitu potomstvu, kao i mogući interes za uspostavljanje kontakta, gotovo uopće ne uzima u obzir, ni u zakonodavstvu ni u akademskoj literaturi. Ova asimetrija, tvrdi Margaria, dijelom proizlazi iz pretpostavljene ovisnosti odnosa otac – dijete o prethodnoj identifikaciji majke, čime se očev interes čini pravno nepostojećim sve dok se majčina anonimnost ne ukine.¹³ Uspoređujući anonimni porod i medicinski potpomognutu oplodnju, naglašava kako su brojni zakonodavni sustavi postupno napustili načelo anonimnosti donatora u korist djetetova prava na identitet čime se postiže ravnoteža između interesa roditelja i djeteta, za razliku od rigidnog režima anonimnog poroda u kojem je majčina volja gotovo apsolutizirana. Takva razlika, smatra ona, ne može se opravdati ni logikom ni iskustvom, osobito uzimajući u obzir da i djeca rođena u anonimnom porodu i djeca začeta u postupku medicinski pomognute oplodnje prolaze kroz slične teškoće u izgradnji identiteta.¹⁴

Mogućnost da kroz anonimni porod majka jednostrano spriječi oca da utvrdi očinstvo ili se brine za dijete, kao i da uskratiti djetetu pravo da upozna i bude zbrinuto od strane svog oca osuđuje i Fenton-Glynn.¹⁵ Kritizira stavove Chambers,¹⁶ prema kojoj pravo majke da jednostrano odluči hoće li dijete biti dano na posvajanje proizlazi iz zaštite njezine reproduktivne autonomije te da bi, u slučaju da je majka obvezna obavijestiti oca i omogućiti mu priliku da se brine za dijete, možda radije izabrala pobačaj. Suprotno takvim stavovima, Fenton-Glynn navodi da se pravo djeteta da se o njemu brinu njegovi roditelji „ne temelji na spolu roditelja, i ne postoji opravdanje zašto bi majka trebala imati pravo odlučivati o razini uključenosti oca u život djeteta, čak i ako je upravo ona ta koja je dijete rodila. Ako majka smatra da bi otac mogao naškoditi djetetu, takva se zabrinutost može rješavati putem sustava socijalne skrbi i kaznenopravne zaštite; u svim drugim slučajevima, ne bi smjelo biti na majci da odlučuje u kojoj će se mjeri ostvarivati djetetovo pravo da pozna i da o njemu brinu oba roditelja.”¹⁷

12 Sustavni pregled znanstvene literature i populacijskih studija koje izvještavaju o incidenciji čedomorstava u različitim zemljama vidi u Cintia T Tanaka, William Berger, Alexandre M Valença, Evandro S F Coutinho, Girardin Jean-Louis, Leonardo F Fontenelle, Mauro V Mendlowicz, 'The worldwide incidence of neonaticide: a systematic review' (2017) 20(2) Archives of Women's Mental Health 249–256.

13 Alice Margaria, 'Anonymous Birth: Expanding the Terms of Debate' (2014) 22(3) The International Journal of Children's Rights 571.

14 *Ibidem*, 574.

15 Fenton-Glynn (n 1), 190, 191.

16 Lori Chambers, 'Newborn Adoption: Birth Mothers, Genetic Fathers, and Reproductive Autonomy' (2010) 26(2) Canadian Journal of Family Law 339–393.

17 Fenton-Glynn (n 1), 191.

Iako u relevantnoj literaturi ne postoji potpuni konsenzus oko pitanja anonimnog poroda, većina autora naglašava potrebu za uravnoteženim pristupom koji uzima u obzir prava i interese svih uključenih strana – roditelja, djeteta i šireg društva. Umjesto priklanjanja jednoj krajnosti, bilo potpunoj zaštiti anonimnosti majke, bilo apsolutnom pravu djeteta na saznanje o biološkom porijeklu, prevladava stav da je nužno tražiti rješenja koja omogućuju proporcionalnu zaštitu prava i sprječavanje štetnih posljedica.

3. KOMPARATIVNO-PRAVNI KONTEKST

3.1. MODELI ANONIMNIH PORODA NA EUROPSKOM PROSTORU

U suvremenoj komparativnoj pravnoj literaturi anonimni porod dominantno obuhvaća tri modela: potpuni izostanak regulacije i praktičnih mjera, zatim djelomične, često hibridne, mjere poput sigurnih kutija za bebe te institucionalno i normativno strukturirane sustave anonimnih poroda.¹⁸ U prvu kategoriju zemalja ulazi, primjerice, Srbija, Bosna i Hercegovina, Slovenija, Bugarska, Grčka i Malta. Druga kategorija država koje su uvele sigurne kutije za bebe uključuje velik broj država poput Austrije, Češke, Njemačke, Belgije, Danske, Italije, Latvije, Litve, Poljske, Portugala, Rusije, Slovačke i Švicarske.¹⁹ Najistaknutiji primjer zemlje koja pripada u treću kategoriju svakako je Francuska.²⁰ Teško je, ipak, napraviti jasnu kategorizaciju zemalja prema navedenim modelima jer mnoge zemlje leže na granicama između dvaju modela. Tako su, primjerice, u brojnim zemljama postavljene sigurne kutije za bebe koje omogućuju zaštitu anonimnosti roditelja, ali se među njima razlikuju one gdje su takva rješenja podržana od strane države kroz zakonski ili institucionalni okvir, ili barem kroz organizaciju suradnje medicinskih, socijalnih i drugih nadležnih službi, i/ili pak ukidanjem kaznenih mjera,²¹ neobvezivanjem identifikacije majke u rodnom listu i sl., dok u drugim zemljama takvi praktični oblici pružanja mogućnosti anonimnog ostavljanja djeteta u sigurne kutije za bebe nisu podržani nikakvim oblicima pravne regulacije,²² utvrđene koordinacije nadležnih službi ili drugim mjerama pa je dvojbeno treba li ih uopće svrstavati u drugu kategoriju. Među njih se odnedavno ubraja i Hrvatska, nakon što je početkom ove godine u Zagrebu postavljena prva, a zasad i jedina sigurna kutija za bebe, simbolički nazvana „Prozor života”.²³ Pozivajući se

18 Zbog bitno različitih pristupa koje europska zakonodavstva zauzimaju prema ovom pravnom području i u stručnoj literaturi nailazimo na različite klasifikacije zemalja koje su razvile slične modele. Trotter ih dijeli u tri skupine: 1) zemlje koje su regulirale anonimne porode, 2) zemlje koje su uvele sigurne kutije za bebe i 3) zemlje koje su omogućile tzv. „povjerljivo odricanje” od djeteta. Sarah Trotter, ‘Thinking about Secret Birth’, u Nigel Lowe, Claire Fenton-Glynn (ur.), *Research Handbook on Adoption Law* (Edward Elgar Publishing 2023) 117.

19 Fenton-Glynn (n 1), 186.

20 Detaljnije o tome u poglavlju 3.2.1.

21 Mađarska je, primjerice, dekriminalizirala postavljanje sigurnih kutija za bebe izmjenama kaznenog zakonodavstva (mađ. *Büntető Törvénykönyv*) iz 2005. godine. Otad se ostavljanje djeteta anonimno u *baby box* kvalificira kao izjava o odricanju od roditeljskih prava, bez odgovornosti roditelja te uz šestotjedni rok za mogući povrat djeteta — nakon kojeg dijete ulazi u sustav posvojenja.

22 Kao što su, primjerice, Belgija i Nizozemska.

23 Postavljena je u sklopu samostana Pohoda Marijina, uz kapelu *Corpus Domini*.

na velik broj čedomorstava²⁴ u Hrvatskoj, na postavljanje „Prozora života” odlučila se udruga Betlehem.²⁵ Zasad, „Prozor života” funkcionira bez formalne podrške vlade, sustava socijalne i medicinske skrbi. Štoviše, nadležno je Ministarstvo u hrvatskim medijima u više navrata izrazilo izrazito negativan stav prema „Prozoru života” i najavilo poduzimanje odgovarajućih mjera usmjerenih prema njegovu zatvaranju.²⁶ Važno je napomenuti i da je napuštanje djeteta kažnjivo prema hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, kaznom zatvora do tri godine.²⁷

Iako i u Njemačkoj, kao i Češkoj sigurne kutije za bebe postoje bez jasne zakonodavne potpore, što na određeni način stvara pravni vakuum, možemo reći kako ove zemlje ipak na određeni način gaje podržavajući stav prema takvim oblicima zaštite anonimnosti roditelja. U Njemačkoj je, s obzirom na rastući broj napuštene novorođenčadi, u travnju 2000. g. u Hamburgu instalirana prva sigurna kutija za bebe (njem. *Babyklappen*). Otad su u drugim gradovima instalirane brojne druge, a procjenjuje se da ih je do danas u Njemačkoj instalirano oko stotinu. U literaturi se navodi da se *Babyklappen*, iako nisu zakonski regulirani toleriraju kao „manje zlo” zbog plemenitosti njihova temeljnog cilja spašavanja života, unatoč nepopravljivoj šteti koja se njima uzrokuje u zaštiti dječjih prava.²⁸ Prema dostupnim izvješćima, u Njemačkoj je zaista velik broj djece spašen kroz *Babyklappen*.²⁹ Iako nije zakonski reguliran, njegova praksa podliježe načelu „privremene predaje” do osam tjedana i unutar toga roka roditelj se može predomisli oko svoje odluke ostavljanja djeteta te bez pravnih i administrativnih prepreka ponovno preuzeti dijete.

Sigurne kutije za bebe u Češkoj, također, postoje već više od dva desetljeća, postavljene su uz rođilišta u većim gradovima s potpuno legalnim korištenjem i više stotina spašenih života.³⁰ Riječ je o grijanim inkubatorima s alarmom. U trenutku kada je dijete ostavljeno, senzori šalju hitan poziv zdravstvenom osoblju koje bebu preuzima za nekoliko minuta.³¹

24 O učestalosti čedomorstava u Hrvatskoj vidi Gordana Vulama, 'Kriminalističko istraživanje kaznenog djela čedomorstva: primjeri iz prakse' (2009) 18(4) Policija i sigurnost 517.–531.

25 Udruga Betlehem je katolička, nevladina i neprofitna organizacija osnovana 2008./2009. s ciljem podrške ženama i djeci u teškoćama, posebice trudnicama bez podrške, samohranim majkama i žrtvama obiteljskog nasilja. Više o udruzi vidi na mrežnoj stranici: Udruga Betlehem <<https://www.betlehem.hr/>> pristupljeno 20. lipnja 2025.

26 Vidi, primjerice, izjavu ministra Marina Piletića koju je, među ostalim, prenio Jutarnji list: <[https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ministar-piletic-o-djetetu-ostavljenom-u-prozoru-za-zivot-udruga-betlehem-cini-kazneno-djelo-bas-kao-i-roditelji-15597418?utm="](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ministar-piletic-o-djetetu-ostavljenom-u-prozoru-za-zivot-udruga-betlehem-cini-kazneno-djelo-bas-kao-i-roditelji-15597418?utm=)> pristupljeno 20. lipnja 2025.

27 Članak 176. Kaznenog zakona (Narodne novine broj 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021, 114/2022, 114/2023, 36/2024) (HR).

28 Ulrike Riedel, 'Das problem der anonymen Kindesabgabe' (2011) 23(2) Ethik in der Medizin 143.

29 Vidi Joelle Coutinho, Claudia Krell, *Anonyme Geburt und Babyklappen in Deutschland Fallzahlen: Angebote, Kontexte* (Deutsches Jugendinstitut 2011). Dostupno: Deutsches Jugendinstitut <https://www.dji.de/fileadmin/user_upload/bibs/Abschlussbericht_Anonyme_Geburt_und_Babyklappen.pdf> pristupljeno 20. lipnja 2025. Vidi i službena izvješća njemačke Statiste, dostupno: <<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/153552/umfrage/babyklappen-und-orte-fuer-anonyme-geburten-nach-bundeslaendern/>> pristupljeno 23. lipnja 2025. te SterniParka, dostupno: <<https://sternipark.de/de/m%C3%BCtter-in-not/babyklappen/>> pristupljeno 23. lipnja 2025.

30 Vidi službenu statistiku Českog statističkog ureda (češ. *Český statistický úřad*) na poveznici: <[https://statistikaamy.csu.gov.cz/deti-z-babyboxu?utm_source="](https://statistikaamy.csu.gov.cz/deti-z-babyboxu?utm_source=)> pristupljeno 23. lipnja 2025.

31 Više o mogućnostima zakonitog anonimnog napuštanja djeteta u Češkoj vidi u Jan Kümmel, Petr Janků, 'Legální anonymní odložení novorozence – současné možnosti v ČR' (2007) 11(4) Praktická gynekologie 174–176. O etičkim implikacijama sigurnih kutija za bebe u Češkoj vidi u Jaroslav Slaný, 'Etický kontext tzv. „babyboxů“' (2009) 64(7–8) Česko-slovenská pediatrie 369–370.

Osim toga, Njemačka i Češka ulaze u red europskih zemalja koje leže na granici između drugog i trećeg modela jer se ni Njemačka, kao ni u Češka, nisu zadržale samo na sigurnim kutijama za bebe. Njemački pristup anonimnom porodu, osim kroz *Babyklappen*, očituje se i kroz formalno reguliran povjerljivi porod (njem. *vertrauliche Geburt*). Ovaj drugi model uspostavljen je kroz zakonski okvir iz 2014., točnije Zakonom o proširenju podrške trudnicama i reguliranju povjerljivih poroda³², kojim je znatno izmijenjen i Zakon o sukobima interesa u trudnoći.³³ Sukladno ovim zakonskim okvirima, prije rođenja savjetovališta su obvezna povjerljivo bilježiti osobne podatke trudnice, sigurno ih zatvoriti u omotnicu i proslijediti Saveznom uredu za obiteljske poslove na čuvanje. Nakon što zabilježi osobne podatke, savjetovalište upućuje trudnicu u kliniku ili osobi ovlaštenoj za pružanje opstetričke skrbi, obično primalji. To se radi pod pseudonimom koji ona sama odabere kako bi se očuvala anonimnost. Porođaj se medicinski nadzire i dokumentira pod odabranim pseudonimom. Nakon poroda, uprava bolnice ili primalja obavještava nadležno savjetovalište o datumu i mjestu rođenja djeteta. Savjetovalište zatim šalje potvrdu o porijeklu djeteta Saveznom uredu za obiteljske poslove na čuvanje. Ti se podaci, pseudonim majke i željena imena za dijete prosljeđuju matičnom uredu s napomenom da je porod povjerljiv. Na temelju tih podataka, matični ured upisuje dijete u maticu rođenih i izdaje rodni list. Osobni podaci majke mogu se pregledati najranije nakon što dijete navrši 16 godina – ali samo od strane djeteta rođenog u tajnosti, ako dijete želi znati identitet biološke majke. Majka ima pravo 15 godina nakon rođenja istaknuti važne legitimne interese protiv otkrivanja svog identiteta. U tom slučaju dijete može podnijeti sudu zahtjev kako bi se utvrdilo jesu li interesi majke važniji od njegova prava da zna vlastito porijeklo. Majka može ostati anonimna tijekom cijelog sudskog postupka. Mogućnost povjerljivog poroda uključuje savjetovanje za majku koje se uobičajeno pruža prije poroda. Biološka majka može se odreći svoje anonimnosti i zahtijevati da joj se dijete vrati sve dok se ne donese pravomoćna sudska odluka kojom se potvrđuje posvojenje. Prema podacima Saveznog ministarstva za obiteljske poslove, do veljače 2024. g. povjerljivo je rodilo 1166 žena, što je relativno konstantna brojka od oko deset na mjesec.³⁴

Češka, također, uz sigurne kutije za bebe, regulira mogućnost povjerljivog poroda u medicinskoj ustanovi. Pravni okvir za takav oblik poroda ustanovljen je 2004. g. izmjenama propisa o zdravstvenoj zaštiti³⁵ kojim se isključivo ženi s prebivalištem na teritoriju Češke koja je

32 Zakon o proširenju podrške trudnicama i reguliranju povjerljivih poroda (njem. *Gesetz zum Ausbau der Hilfen für Schwangere und zur Regelung der vertraulichen Geburt*) (Savezni službeni glasnik (njem. *Bundesgesetzblatt*), broj 53/2013) (DE).

33 Zakon o sukobima interesa u trudnoći (njem. *Schwangerschaftskonfliktgesetz*) (Savezni službeni list I (njem. *Bundesgesetzblatt* I), broj 33/1992, 351/2024 (posljednja izmjena)) (DE). O ciljevima ovih zakonskih okvira vidi na službenoj mrežnoj stranici Saveznog ministarstva obrazovanja, obiteljskih poslova, starijih osoba, žena i mladeži (njem. *Bundesministerium für Bildung, Familie, Senioren, Frauen und Jugend*), vidi na poveznici: Bundesministerium für Bildung, Familie, Senioren, Frauen und Jugend. <<https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/gesetze/gesetz-zum-ausbau-der-hilfen-fuer-schwangere-und-zur-regelung-der-vertraulichen-geburt-80954>> pristupljeno 23. lipnja 2025.

34 Vidi Jörn Sommer, Theresa Schwass, *Erneute Aktualisierung von Daten über Beratungen zur vertraulichen Geburt sowie über Auswirkungen des SchwHiAusbauG auf anonyme Formen der Kindesabgabe* (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend 2024). Dostupno: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend <<https://www.bmfsfj.de/resource/blob/242096/368c5486adeb1d9db0806991b45a4672/bericht-datenaktualisierung-vertrauliche-geburt-data.pdf>> pristupljeno 15. lipnja 2025.

35 Zakon br. 422/2004 Zbirke zakona, kojim se mijenja Zakon br. 20/1966 Zbirke Zakona, o zdravstvenoj skrbi naroda (češ. *Zákon č. 422/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony*, 2004) (CS).

rodila dijete i pisano je zatražila da se njezin identitet čuva u tajnosti u vezi s porodom³⁶ daje pravo na posebnu zaštitu osobnih podataka. U takvom slučaju, zdravstvena ustanova dužna je čuvati medicinsku dokumentaciju u okviru skrbi vezane uz trudnoću i porod, koja uključuje osobne podatke te žene. Ime i prezime žene čuvaju se odvojeno od medicinske dokumentacije zajedno s pisanim zahtjevom i datumom rođenja. Nakon završetka hospitalizacije, medicinska dokumentacija dopunjuje se tim podacima i pečati. Otvaranje tako zapečaćene medicinske dokumentacije moguće je samo na temelju sudske odluke. Liječnici i članovi medicinskog osoblja koji su tijekom pružanja medicinske skrbi došli u kontakt s osobnim podacima žena prema takvoj regulaciji, dužni su takve podatke čuvati kao službenu tajnu. U češkoj se literaturi ova rješenja kritiziraju zbog pretjerane složenosti, a osim što se prema mišljenju struke mogu učiniti ženama previše kompliciranim, ocjenjuje se i da im propisana administrativna procedura ne ulijeva povjerenje u očuvanje tajnosti podataka.³⁷

Uz Njemačku i Češku, i Austrija je, uz sigurne kutije za bebe, 2001. g. institucionalizirala anoniman porod, podržan zdravstvenim sustavom i psihosocijalnim mjerama, uz mogućnost opoziva anonimnosti u roku od šest mjeseci. Studije provedene u Austriji, također, ukazuju na statistički značajan pad čedomorstava tijekom primjene mjera anonimnog poroda.³⁸

Najjasniji model zakonodavno i institucionalno uređenog sustava anonimnog poroda nudi Francuska gdje anonimni porod (franc. *accouchement sous X*) ženi jamči sam Građanski zakonik,³⁹ dok su proširena pravila vezana uz porođaj pod tajnošću, uključujući obvezu informiranja majke o posljedicama sadržana u Zakoniku o socijalnoj skrbi i obitelji.⁴⁰ Čak je i ESLJP 2003. g. u presudi *Odièvre protiv Francuske*⁴¹ i 2024. g. *Cherrier protiv Francuske*⁴² potvrdio da je francuski sustav anonimnih poroda u skladu s čl. 8 EKLJP-a, budući da omogućuje legitimnu ravnotežu između prava majke na privatnost i prava djeteta na poznavanje porijekla⁴³ zbog čega je odabran za dublju analizu u nastavku ovoga rada. Osim Francuske, Luksemburg također

36 Ne uključuje ženu na koju se odnosi zakonska presumpcija očinstva. Svako osporavanje pretpostavke očinstva mora biti dokazano sudskom odlukom o razvodu ili predočenjem smrtnog lista supruga.

37 Adéla Lemrová, Ivana Olecká, Ester Hladíková, Kateřina Ivanová, 'Anonymous Births: A Conflict of Three Rights – Which Prevails?' (2022) 7(2) Social Pathology and Prevention 36.

38 Claudia M Klier, 'Is the introduction of anonymous delivery associated with a reduction of high neonaticide rates in Austria? A retrospective study' (2013) 120(4) An International Journal of Obstetrics & Gynaecology 428–434; Grylli *et al.* (n 11).

39 „Tijekom poroda, majka može zahtijevati da se njezin prijam i identitet čuvaju u tajnosti.“

40 Zakonik o socijalnoj skrbi i obitelji (fr. *Code de l'action sociale et des familles*) (Službeni list Republike Francuske (fr. *Journal officiel de la République française*), 2000) (FR), u čl. L-222-6 propisuje: „Svaka žena koja pri porodu zatraži da zdravstvena ustanova zaštiti povjerljivost njezina prijema i identiteta, obavještava se o pravnim posljedicama tog zahtjeva i o važnosti da svi znaju njezino porijeklo i povijest. Stoga se poziva da, ako prihvati, ostavi podatke o svom zdravlju i zdravlju oca, porijeklu djeteta i okolnostima poroda, kao i svoj identitet u zatvorenoj omotnici. Obavještava se da ima mogućnost u bilo kojem trenutku ukinuti povjerljivost svog identiteta (...). Također se obavještava da u bilo kojem trenutku može dati svoj identitet u zatvorenoj omotnici ili dopuniti podatke koje je dala pri porodu. Imena dana djetetu i, gdje je primjenjivo, napomena o činjenici da ih je dala majka, kao i spol djeteta te datum, mjesto i vrijeme rođenja navedeni su na vanjskoj strani ove omotnice. (...) Troškove smještaja i poroda žena koje su pri prijemu u odobrenu javnu ili privatnu ustanovu zatražile da se njihov identitet čuva u tajnosti pokriva služba za dobrobit djece odjela u kojem se ustanova nalazi. Na njihov zahtjev ili uz njihov pristanak, žene spomenute u prvom stavku imaju koristi od psihološke i socijalne podrške od službe za skrb o djeci. (...)”. Više o francuskom modelu anonimnih poroda vidi u poglavlju 3.2.1.

41 *Odièvre protiv Francuske*, zahtjev br. 42326/98, presuda ESLJP-a od 13. veljače 2003. Više o ovom predmetu u poglavlju 4.1.

42 *Cherrier protiv Francuske*, zahtjev br. 18843/20, presuda ESLJP-a od 30. siječnja 2024.

43 Vidi poglavlje 4.1.

gaji sličan model institucionaliziranog anonimnog poroda.⁴⁴ I Italija je zemlja čiji pravni sustav uvažava anonimne porode, pri čemu se, za razliku od francuskog sustava, i danas više oslanja na sudsku praksu negoli na, iako prisutne ipak, s ustavnosudskom praksom još uvijek nepotpuno usklađene, zakonske okvire.⁴⁵ Talijanski je model anonimnog poroda također ocjenjivao ESLJP u svjetlu njegove usklađenosti sa suvremenim standardima zaštite ljudskih prava, a stavovi koje je iznio u presudi *Godelli protiv Italije*⁴⁶ imali su duboke implikacije na razvoj talijanskog prava u ovome području, o čemu će se, isto tako, detaljnije raspraviti u idućem poglavlju.

U okviru analize različitih modela zaštite anonimnosti roditelja koji su razvijeni u europskom pravnom prostoru, važno je istaknuti stav Odbora Ujedinjenih naroda za prava djeteta (dalje u tekstu: Odbor), koji u više svojih preporuka i izvješća zauzima izrazito kritičan odnos prema europskoj praksi ostavljanja novorođenčadi u sigurnim kutijama za bebe.⁴⁷ Polazeći od obveza koje proizlaze iz KPD-a, Odbor ocjenjuje da takvi mehanizmi mogu dovesti do povrede prava djeteta na identitet, porijeklo i kontakt s biološkim roditeljima. Umjesto toga, preporučuje se razvoj i implementacija sustava koji uključuju dostupno i sveobuhvatno psihosocijalno savjetovanje, ciljane oblike socijalne pomoći trudnicama i roditeljama te preventivne mjere usmjerene na rano prepoznavanje i podršku u rizičnim trudnoćama.⁴⁸ Takav pristup, prema Odboru, u većoj mjeri odgovara načelu najboljeg interesa djeteta te doprinosi zaštiti prava i dobrobiti i djeteta i majke.

3.2. ANALIZA FRANCUSKOG I TALIJANSKOG MODELA ANONIMNOG PORODA

Pravno uređenje anonimnog poroda u Italiji i Francuskoj ilustrira dva različita konceptualna i institucionalna pristupa u pokušaju uravnoteženja suprotstavljenih prava: prava žene na anonimnost i prava djeteta na poznavanje vlastita porijekla. Iako se oba sustava temelje na civilnopravnoj tradiciji, njihova se rješenja bitno razlikuju kad je riječ o normativnom ustroju, institucionalnoj podršci i tretmanu reverzibilnosti majčine odluke što će se detaljnije prikazati u ovome poglavlju.

3.2.1. FRANCUSKI MODEL

Tradicija anonimnog poroda u Francuskoj ima duboke povijesne korijene, koji sežu do 17. stoljeća, odnosno vremena svetog Vinka Paulskog koji je uspostavio sustav rotirajućih krevetića (franc. *tour*) ugrađenih u zidove dobrotvornih ustanova, u koje bi majka mogla anonimno

44 Fenton-Glynn (n 1), 186.

45 O tome detaljno u poglavlju 3.2.2.

46 *Godelli protiv Italije*, zahtjev br. 33783/09, presuda ESLJP-a od 25. rujna 2012.

47 Tako i Fenton-Glynn (n 1), 189.

48 Vidi, primjerice, para. 50. Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention – Concluding Observations: Czech Republic, United Nations Committee on the Rights of the Child, CRC/C/CZE/CO/3-4, 4. kolovoza 2011. Dostupno: United Nations – Digital Library <https://digitallibrary.un.org/record/708485/files/CRC_C_CZE_CO_3-4-EN.pdf%3Fregister_download%3D0&chunksize=65536> pristupljeno 23. lipnja 2025.

ostaviti svoje novorođenče. Time se htjelo spriječiti čedomorstvo i pobačaj koji su u to vrijeme bili učestali društveni problemi. Francuska Revolucija donosi regulativu koja je trudnicama jamčila anonimnost i medicinsku skrb tijekom poroda, uz izričitu zaštitu tajnosti njihova identiteta. U 20. stoljeću sustav anonimnog poroda u Francuskoj doživljava još nekoliko značajnih izmjena. Zakonodavstvom iz 1904. g. ukinut je „tour“ i uveden je tzv. „otvoreni ured“ (franc. *bureau ouvert*) koji je omogućavao anonimno napuštanje djece u javnim ustanovama, uz pružanje savjeta i podrške majkama. Tijekom Drugog svjetskog rata, točnije 1941. g. usvojen je Zakonodavni dekret o zaštiti poroda,⁴⁹ kojim je utvrđeno pravo na anonimni porod uz besplatnu medicinsku skrb za trudnice i roditelje. Ovaj je sustav zakonski osnažen i nekoliko puta mijenjan tijekom druge polovine 20. stoljeća, sve do uključivanja odredbi o anonimnosti u Zakonik o socijalnoj skrbi i obitelji.^{50,51}

Važne pravne promjene dogodile su se 1993. g. izmjenama Građanskog zakonika u dijelu koji se odnosi na civilni status, obitelj i prava djeteta te kojim se uvodi ured obiteljskog suca.⁵² Iako je anonimni porod francusko pravo poznavalo i mnogo prije, dotadašnji pravni okviri nisu davali jasne odgovore kako on utječe na pravni status majčinstva i prava djeteta. Ovim je zakonskim promjenama prvi put stvorena pravna prepreka za postupke utvrđivanja majčinstva kod takvih poroda jer pravno gledano, majka nije postojala. Od 1993. g. u brojnim se službenim izvješćima nadležnih tijela⁵³ i znanstvenim analizama obiteljskopравnih izazova toga vremena⁵⁴ ukazalo na potrebu reforme sustava anonimnih poroda radi uspostave ravnoteže između prava djeteta na znanje o vlastitu porijeklu i prava majke na anonimnost. Kritičari sustava anonimnog poroda u to su vrijeme sustavno naglašavali da tadašnja pravna regulativa, iako štiti privatnost majki, ne pruža adekvatne mehanizme za ostvarenje prava djece na identitet i srodstvo, što za njih ima važne psihološke i pravne implikacije. Predložene su reforme usmjerene na stvaranje ravnoteže između prava majke na anonimnost i prava djeteta na pristup informacijama o biološkim roditeljima, uključujući mogućnost prikupljanja neidentificirajućih podataka i uspostavljanje posredničkih tijela za olakšavanje kontakta i razmjene informacija.

49 Zakonodavni dekret od 23. listopada 1941. o zaštiti poroda (franc. *Décret-loi du 23 octobre 1941 relatif à la protection de la maternité*) (Službeni list Republike Francuske (fr. *Journal officiel de la République française*), 1941) (FR). Ovaj propis je omogućio trudnicama da se, tijekom mjeseca prije i mjeseca nakon poroda, besplatno i anonimno prime u javne bolnice bez potrebe za identifikacijom.

50 Vidi prethodno poglavlje.

51 Vidi više u Nadine Lafnaucher, 'The French "Tradition" of Anonymous Birth: The Lines of Argument' (2004) 18(3) *International Journal of Law, Policy and the Family* 319–342.

52 Zakon o izmjenama i dopunama Građanskog zakonika u pogledu matičnih knjiga, obitelji i prava djeteta te kojim se uvodi sudac za obiteljske stvari (franc. *Loi n° 93-22 du 8 janvier 1993 modifiant le Code civil en ce qui concerne l'état civil, la famille et les droits de l'enfant, et instituant le juge aux affaires familiales*) (Službeni list Republike Francuske (franc. *Journal officiel de la République française*), 1993) (FR).

53 U predmetu *Odièvre protiv Francuske* ukazuje se na Izvješća Državnog vijeća i parlamentarnih tijela u kojima se predlaže uspostava posredničkih tijela i jasnih proceduralnih mehanizama kojima bi se omogućila kontrolirana razmjena podataka o biološkom porijeklu, uz poštovanje privatnosti uključenih strana. Također je istaknuta potreba za sustavom koji omogućuje pristup informacijama o porijeklu, ali tek uz pristanak svih zainteresiranih osoba.

54 Vidi Irène Théry, *Couple, filiation et parenté aujourd'hui: Le droit face aux mutations de la famille et de la vie privée. Rapport à la Ministre de l'emploi et de la solidarité et au Garde des Sceaux, Ministre de la justice* (Odile Jacob, La Documentation française 1998). U ovom izvješću upućenom nadležnom Ministarstvu, Théry upućuje na potrebu da se anonimni porod bolje regulira kako bi se unaprijedila zaštita prava djeteta da zna svoje porijeklo (201–203) te predlaže sustav u kojem bi se prikupljali podaci o identitetu majki uz zadržavanje tajnosti do djetetove punoljetnosti (263). Slično, Dekeuwer-Défossez ne podržava ukidanje anonimnog poroda, ali upućuje na potrebu smanjenja tajnosti i uvođenja reverzibilnosti. Françoise Dekeuwer-Défossez, *Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps: rapport au Garde des Sceaux, Ministre de la Justice*, (La Documentation française, Collection des rapports officiels, Pariz 1999).

Prijedlozi su rezultirali promjenama zakonodavstva 2002. g. o pristupu porijeklu posvojenih osoba i štíćenika države⁵⁵ (dalje u tekstu: *Loi n° 2002-93*). Reforme iz 2003. g. predstavljaju završnu fazu jednog duljeg zakonodavnog procesa u Francuskoj kojim se pokušavalo uspostaviti ravnoteža između prava djeteta na poznavanje vlastita porijekla i prava žene na anonimni porod. Iako ne ukida mogućnost poroda uz očuvanje identiteta kao tajnog, ovaj Zakon donosi mehanizam koji omogućuje uspostavljanje ograničenog pristupa informacijama o identitetu bioloških roditelja, uz izričitu suglasnost obiju strana – djeteta i roditelja. U središtu Zakona osnivanje je Nacionalnog vijeća za pristup informacijama o osobnom porijeklu (franc. *Conseil national pour l'accès aux origines personnelles*), čije je djelovanje regulirano u novom Poglavlju VII. dodanom u Dio IV., Knjige I. Zakona o socijalnoj skrbi i obitelji. Navedeno vijeće ima ovlasti zaprimati i obrađivati:

- zahtjeve punoljetnih osoba za pristup informacijama o njihovu porijeklu⁵⁶
- izjave bioloških roditelja o pristanku na otkrivanje identiteta⁵⁷
- podatke koje posjeduju zdravstvene ustanove, socijalne službe i agencije za posvojenje o identitetu roditelja i okolnostima djetetova rođenja.⁵⁸

Otkrivanje identiteta moguće je u nekoliko jasno određenih situacija, npr. ako je majka (ili otac) unaprijed izričito pristala na otkrivanje svog identiteta; ako se takav pristanak naknadno pribavi bez zadiranja u njezinu privatnost; ili ako je roditelj preminuo, pod uvjetom da nije za života izričito tražio zadržavanje povjerljivosti.⁵⁹ Zakon također izričito propisuje da ostvarivanje prava na pristup informacijama o porijeklu ne proizvodi pravne učinke u vezi sa statusnim pravom – ne stvara roditeljsko-pravne veze, ne utječe na nasljednopravne odnose, niti na bračni status osobe.⁶⁰ Time se pravna svrha Zakona ograničava na ispunjavanje identitetskih i emocionalnih potreba, bez posljedica za pravnu sferu osobnog statusa.

Uvedena je i obveza zdravstvenih ustanova da žene koje traže čuvanje anonimnosti budu informirane o pravnim posljedicama tog izbora, važnosti poznavanja vlastita porijekla, kao i mogućnosti ostavljanja podataka o zdravlju, identitetu i okolnostima poroda u zatvorenoj omotnici. Žena može u bilo kojem trenutku odustati od zahtjeva za anonimnošću ili naknadno dopuniti podatke.⁶¹ Zakonom je ujedno ukinuto dotadašnje pravo roditelja na zahtjev za anonimnošću pri davanju djeteta na posvojenje, čime se dodatno naglasio smjer prema transparentnijem upravljanju informacijama o porijeklu djeteta.

Može se zaključiti kako je *Loi n° 2002-93* pokazao čvrstu intenciju francuskih vlasti za uspostavu institucionalnih i pravnih okvira koji uvažavaju kompleksnu ravnotežu između prava na anonimnost i prava na identitet, usmjerenu na usklađivanje s tendencijama u međuna-

55 Zakon br. 2002-93 od 22. siječnja 2002. o pristupu porijeklu posvojenih osoba i štíćenika države (franc. *Loi n° 2002-93 du 22 janvier 2002 relative à l'accès aux origines des personnes adoptées et pupilles de l'État*) (Službeni list Republike Francuske (franc. *Journal officiel de la République française*), 2002) (FR).

56 Članak L. 147-2. Zakonika o socijalnoj skrbi i obitelji.

57 Članak L. 147-3. Zakonika o socijalnoj skrbi i obitelji.

58 Članak L. 147-5. Zakonika o socijalnoj skrbi i obitelji.

59 Članak L. 147-6. Zakonika o socijalnoj skrbi i obitelji.

60 Članak L. 147-7. Zakonika o socijalnoj skrbi i obitelji.

61 Članak L. 222-6. Zakonika o socijalnoj skrbi i obitelji.

rodnom pravu o pravima djeteta, osobito u svjetlu članka 7. KPD-a koji svakom djetetu jamči pravo, u mjeri u kojoj je to moguće, na poznavanje svojih roditelja i na njihovu skrb. No, i dalje su vrlo aktualne rasprave je li se s tom intencijom zaista i uspjelo. Sarah El Haïry, visoka povjerenica za prava djeteta nedavno je izjavila u francuskim medijima kako želi „potaknuti razmišljanje” o sustavu anonimnog poroda, s ciljem omogućavanja pristupa podacima o porijeklu djece rođene u ovom režimu – uz istovremeno očuvanje majčine diskrecije: „Mislim da možemo krenuti prema diskretnom porodu kako bismo djetetu omogućili da upozna svoje korijene, a istovremeno jamčili anonimnost majke (...). Da budem jasna, želim da majka bude obvezna dostaviti barem medicinsku dokumentaciju. (...) Ne smijemo ostaviti ovu djecu u stanju neizvjesnosti identiteta.”⁶² Njezinoj izjavi prethodila je inicijativa potaknuta prijedlogom rezolucije od 21. ožujka 2025., razvijene u suradnji zastupnice Géraldine Bannier i građanske Udruge rođenih pod X (franc. *Collectif des né(e)s sous X*). Rezolucija poziva na transformaciju prava na anonimnost u pravoznanstveno ostvarivom pravu na diskreciju, odnosno pružanje majci mogućnosti da anonimnost bude ograničena do punoljetnosti djeteta. Ova rezolucija poziva vladu da dopusti posvojenoj djeci, rođenoj pod X (ili rođenoj donacijom spolnih stanica) pristup identitetu svojih bioloških roditelja, da zakonom utvrdi da ovo pravo pristupa vlastitu identitetu bude učinkovito pravo, a ne više uvjetno i restriktivno pravo i konačno, da pravo pristupa podacima o porijeklu svakog francuskog građanina učini temeljnim pravom. Ostaje da sevidi hoće li ove inicijative pokrenuti nove zakonodavne reforme u regulaciji anonimnog poroda u Francuskoj.

3.2.2. TALIJANSKI MODEL

Jednako kao u Francuskoj, propisi o pravu majke na anonimnost, koji su i dalje na snazi u Italiji, imaju duboke povijesne korijene iz srednjovjekovnog razdoblja. Lo Voi pojašnjava kako je razlog za njihovo uvođenje u to vrijeme bio dvostruk. S jedne strane željelo se spriječiti pobačaj kako bi se djetetu dala prilika za život i skrb, a s druge strane cilj je bio zaštititi ženu od socijalne osude i stigme izvanbračne trudnoće.⁶³ Izvanbračna djeca ostavljana su u tzv. rotirajuće krevetiće (tal. *ruote girevoli*), slične onima u to vrijeme u Francuskoj, a zatim su ih preuzimale druge osobe koje su se za njih brinule i odgajale ih.⁶⁴

U suvremenom pravnom poretku Italije pravo na anoniman porod nije izričito zakonski kodificirano u jednom posebnom aktu, već se temelji na tumačenju više važećih propisa i ustavnih načela. Članak 30. Ustava Republike Italije⁶⁵ jamči pravo djeteta na obitelj i odgoj, ali istodobno prepoznaje granice u slučaju kada nije moguće preuzeti roditeljsku odgovornost. Lo Voi pojašnjava kako je za razumijevanje evolucije suvremene pravne regulacije ano-

62 Ovu izjavu visoke povjerenice Sare El Haïry prenijeli su mnogi francuski mediji, među ostalima mrežni portal Parents.fr: <https://www.parents.fr/actualites/enfant/accouchement-sous-x-vers-une-reforme-pour-garantir-a-lenfant-laces-a-ses-origines-1115700?utm_source=> pristupljeno 10. lipnja 2025. te mrežni portal Portail.free.fr: <https://portail.free.fr/actualites/societe/accouchement-sous-x-sarah-el-hairy-voudrait-faire-evoluer-les-regles/?utm_source=> pristupljeno 10. lipnja 2025.

63 Lo Voi (n 7), 246

64 *Ibidem*.

65 Ustav Republike Italije (tal. *Costituzione della Repubblica Italiana*) (Službeni list Republike Italije (tal. *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*), broj 298/1947 (temeljni tekst)) (IT).

nimnog poroda u Italiji potrebno poći od Zakona o posvojenju i udomiteljstvu maloljetnika⁶⁶ koji propisuje da posvojena osoba, kada navrší dvadeset i pet godina, može zatražiti pristup informacijama koje se odnose na njezino porijeklo i identitet bioloških roditelja, da se zahtjev podnosi nadležnom sudu za maloljetnike, koji nakon provođenja potrebnog postupka donosi rješenje kojim se odobrava pristup traženim podacima. Isto tako, pojašnjava Lo Voi, pristup podacima o porijeklu može se iznimno omogućiti i osobi mlađoj od 25 godina, pod uvjetom da je punoljetna, ako postoje „ozbiljni i dokazani razlozi koji se odnose na njezino fizičko ili psihičko zdravlje“. Prema tome, posvojeno dijete ima pravo znati tko su mu biološki roditelji, osim ako ne postoje valjani razlozi zbog kojih bi sud mogao odlučiti da mu se to pravo uskrati. Međutim, pristup podacima nije dopušten u slučaju kada je majka na porodu izjavila da ne želi biti imenovana, sukladno Uredbi predsjednika Republike o reviziji i pojednostavnjenju sustava građanskog statusa⁶⁷ iz 2000. koja propisuje da izjavu o rođenju može dati jedan od roditelja, posebni punomoćnik ili liječnik, primalja ili druga osoba koja je bila nazočna na porodu, uz poštovanje eventualne želje majke da ostane neimenovana. Isto tako, Zakon o zaštiti osobnih podataka⁶⁸ propisuje da se medicinska dokumentacija o porodu, ako sadrži osobne podatke koji omogućuju identifikaciju majke koja je izjavila da ne želi biti imenovana, može u cijelosti dati na uvid osobama koje imaju pravni interes, ali tek po isteku stotinu godina od nastanka takve dokumentacije. Dakle, podaci o identitetu majke koja je rodila anonimno ostaju automatizirano zaključani na sto godina, osim ako sud ne odobri raniji pristup uporabom odgovarajućih mjera zaštite.⁶⁹ U takvom zakonskom okviru, dok posvojeno dijete uobičajeno ima pravo na saznanje o vlastitu porijeklu,⁷⁰ isto pravo ne uživa dijete čija je majka pri porodu izričito zatražila da ostane anonimna. Zakonodavac je, dakle, konstruirao normativni sustav koji štiti tajnost identiteta biološke majke u razdoblju koje se proteže izvan očekivanog trajanja njezina života.⁷¹

Međutim, takvo zakonodavno rješenje bilo je tijekom godina predmet dubokog preispitivanja od strane talijanskih sudova, osobito u svjetlu prakse ESLJP-a. Odlukom Ustavnog suda Italije,⁷² koja je uslijedila ubrzo nakon odluke ESLJP-a u predmetu *Godelli*,⁷³ proglašena je djelomična neustavnost norme koja potpuno uskraćuje djetetu pristup informacijama o majci koja je odlučila ostati anonimna, u onom dijelu u kojem ne predviđa mogućnost da sudac, na zahtjev djeteta, kontaktira s majkom, koja je izjavila da želi ostati anonimna, kako bi joj omogućio eventualno povlačenje te izjave. U obrazloženju takve odluke Ustavni sud je istaknuo da su i pravo majke na anonimnost i djeteta na saznanje o vlastitu porijeklu ustavno utemeljena

66 Zakon o posvojenju i udomiteljstvu maloljetnika (tal. *Legge 4 maggio 1983, n. 184, "Disciplina dell'adozione e dell'affidamento dei minori"*) Službeni list Republike Italije (tal. *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*), broj 114/1983) (IT).

67 Uredba predsjednika Republike Italije o reviziji i pojednostavnjenju sustava građanskog statusa (tal. *Decreto del Presidente della Repubblica – Regolamento per la revisione e la semplificazione dell'ordinamento dello stato civile*) Službeni list Republike Italije (tal. *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*), broj 300/2000) (IT).

68 Zakon o zaštiti osobnih podataka (tal. *Codice in materia di protezione dei dati personali*) Službeni list Republike Italije (tal. *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*), broj 174/2003) (IT).

69 Lo Voi (n 7), 246–248.

70 Osim ako nadležni sud za maloljetnike u konkretnom slučaju ne odluči drugačije.

71 Lo Voi (n 7), 248.

72 Odluka Ustavnog suda Italije, broj 278/2013 (tal. *Corte Costituzionale, Sentenza n. 278/2013*) (Službeni list Republike Italije – posebna serija za odluke Ustavnog suda, broj 48, 27. studenoga 2013. (tal. *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, 1ª Serie Speciale – Corte Costituzionale, n. 48 del 27-11-2013*).

73 Više o ovome predmetu u poglavlju 4.2.2.

prava. Pravo majke na anonimnost temelji se na potrebi zaštite temeljnih vrijednosti poput života i zdravlja same majke, ali i novorođenčeta. S druge strane dijete ima pravo poznavati vlastito porijeklo i pristupiti svojoj roditeljskoj povijesti, a njegova potreba za takvim saznanjem čini jedan od onih aspekata osobnosti koji mogu utjecati na unutarnji odnos pojedinca prema sebi i na njegove odnose s drugima. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, oba prava uključuju temeljne ustavne vrijednosti, a njihova realizacija međusobno utječe jedno na drugo, do te mjere da opseg zaštite prava majke na anonimnost nužno uvjetuje ostvarenje suprotne težnje djeteta da dobije informacije osvojem porijeklu i obrnuto. Na bazi ovih prosudbi te slijedeći pristup ESLJP-a, Ustavni je sud u odluci iz 2013. g. odabrao kompromisno rješenje uvodeći mogućnost da dijete, uz očuvanje majčine anonimnosti, može zatražiti od suca da kontaktira s majkom kako bi se provjerila mogućnost povlačenja izjave o anonimnosti. Zadržan je, dakle, institut anonimnog poroda, ali se priznalo majci pravo da naknadno promijeni svoju odluku pri čemu jedino majka sama može odlučiti hoće li otkriti svoj identitet, ako to dijete zatraži.⁷⁴

U nedostatku pravovremenog zakonodavnog usklađivanja, talijanski su suci u praksi tumaćili pravo na poznavanje vlastita porijekla u skladu s presudama ESLJP-a i Ustavnog suda. Štoviše, Vrhovni je sud svojim odlukama potvrdio izravnu primjenjivost odluke Ustavnog suda unatoč zakonskom jazu⁷⁵ te utvrdio kako odredba o stogodišnjem čuvanju identiteta nije primjenjiva nakon smrti majke jer bi time anonimnost majke postala apsolutna i neopoziva, čime bi se prekršilo pravo djeteta na identitet i prvotnu odluku majke.⁷⁶ Dok se u literaturi afirmativno procjenjuje ustavnosudska odluka kojom je uvedena mogućnost opoziva anonimnosti biološke majke, tumačenja Vrhovnog suda vezano za postupanje za slučaj smrti majke, ne odobravaju se na jednak način. Lo Voi, primjerice, navodi da je osobni identitet vrijednost usko povezana s jednako osnovnim pravom na dostojanstvo, koje kao vrijednost ljudskog bića ne prestaje smrću osobe te da zbog toga smrt majke ne bi trebalo automatski značiti prenošenje prava odlučivanja na dijete. Preporučuje sveobuhvatne zakonske reforme kojima bi se sustavno preuredilo cijelo područje. „Samo zakonodavac može i treba pronaći optimalnu ravnotežu, odnosno proceduru koja omogućuje saznanje majčine volje uz poštovanje njezine privatnosti, čak i u slučaju da ona više ne može izraziti pristanak ili protivljenje jer je preminula.“⁷⁷ U akademskoj literaturi, tako, anonimni porod u Italiji predstavlja predmet brojnih rasprava.⁷⁸ Ove rasprave ukazuju na sve veća nesuglasja unutar talijanskog zakonskog i sudskog okvira i upućuju na potrebu ujednačavanja sustava kao cjeline.

Može se zaključiti kako je u usporedni s francuskim modelom anonimnog poroda koji karakterizira proaktivna institucionalna struktura, standardizirana procedura i visok stupanj

74 Više o ovoj ustavnosudskoj odluci vidi u Lo Voi (n 7) i Paolo Giorgio Gosso, 'Davvero incostituzionali le norme che tutelano il segreto del parto in anonimato?' (2013) 20(8-9) *Famiglia e Diritto* 817–829.

75 Presuda Vrhovnog suda Republike Italije (tal. *Corte di Cassazione*), broj 1946 od 25. siječnja 2017.

76 Presuda Vrhovnog suda Republike Italije (tal. *Corte di Cassazione*), broj 15024 od 21. srpnja 2016.

77 Lo Voi (n 7), 266

78 Vidi Valentina Colcelli, 'Anonymous Birth, Birth Registration and the Child's Right to Know Their Origins in the Italian Legal System: a Short Comment' (2012) 1(2) *Journal of Civil & Legal Sciences* 1–8; Emanuele Moro, 'Il desiderio di conoscere le proprie origini: un nuovo diritto?' (1993) 35(103) *Prospettive assistenziali* 1–20; Pasquale Stanzione, 'Scelta della madre per l'anonimato e diritto dell'adottato a conoscere le proprie origini' *Nuova Giurisprudenza Civile Commentata* (2017) 3 324–336; Elia Monticolo, *Il parto anonimo (magistarski rad)* (Sveučilište u Padovi 2022). Dostupno: Padua Thesis and Dissertation Archive / Tesi / Lauree magistrali a ciclo unico <<https://thesis.unipd.it/handle/20.500.12608/37472>> pristupljeno 10. lipnja 2025; Stéphanie, Praduroux, 'The Right to Know One's Genetic Origins: A Right in Need of Regulation' (2021) 7(2) *The Italian Law Journal* 803–820.

reverzibilnosti odluke, talijanski model i dalje pravosuđno dominantan, *ad hoc* prirode i bez jasnog normativnog mehanizma za institucionalno posredovanje. U tom smislu, Italiji predstoji zakonodavna konsolidacija kojom bi se postigla funkcionalna ravnoteža suprotstavljenih prava u ovome području.

4. PRAKSA ESLJP-A

ESLJP je razvio bogatu praksu u vezi s pravom pojedinca na saznanje o vlastitu porijeklu, koje kontinuirano razmatra u okviru čl. 8. EKLJP-a – prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života. Jedna od prvih presuda u kojoj je ESLJP naglasio da pravo na identitet, uključujući pravo na saznanje o biološkom porijeklu, predstavlja sastavni dio privatnog života u smislu čl. 8., bila je presuda u predmetu *Gaskin protiv Ujedinjene Kraljevine*.⁷⁹ Otada isto stajalište potvrđuje u brojnim kasnijim presudama, razvijajući sve više i preciznije standarde zaštite prava pojedinca na informacije o vlastitu porijeklu. Dosljedno podupire uspostavu djelotvornih nacionalnih mehanizama koji omogućuju ostvarenje tog prava te upućuje kritiku na zakonske i institucionalne prepreke kojima se ostvarenje ovog prava neopravdano ograničava ili u potpunosti onemogućuje.

U tom je kontekstu ESLJP više puta razmatrao i pravne režime europskih država koji omogućuju anonimni porod,⁸⁰ nastojeći odgovoriti na ključno pitanje: mogu li takvi pravni okviri legitimno ograničiti djetetovo pravo na informacije o identitetu bioloških roditelja, a da pritom ne naruše temeljnu zaštitu prava na privatni život. U ovom će poglavlju biti prikazana dva ključna predmeta u kojima je ESLJP temeljito razradio svoja stajališta o zaštiti prava na saznanje o porijeklu u kontekstu sukoba s pravom majke na anonimnost, a to su predmeti *Odièvre protiv Francuske* i *Godelli protiv Italije*. Iako je prisutan i noviji predmet – *Cherrier protiv Francuske* – zbog njegove znatne činjenične i pravne podudarnosti s predmetom *Odièvre* te gotovo identične pravne argumentacije, u ovom radu neće biti predmet zasebne analize.

4.1. PREDMET ODIÈVRE PROTIV FRANCUSKE

4.1.1. ČINJENIČNE OKOLNOSTI I ARGUMENTACIJA PODNOSITELJICE ZAHTJEVA I VLADE

Podnositeljica zahtjeva, gđa Odièvre rođena je 1965. g. u Francuskoj u okolnostima tzv. „poroda u tajnosti“ (franc. *accouchement sous X*), tj. pravne mogućnosti da žena rodi anonimno i da dijete preda na skrb bez obveze otkrivanja vlastita identiteta.⁸¹ Kao što je prethodno pojašnjeno ta je praksa u Francuskoj imala za cilj zaštitu žena koje se nalaze u teškim osobnim ili socijalnim okolnostima, kao i prevenciju čedomorstva i napuštanja djece. Neposredno nakon

⁷⁹ *Gaskin protiv Ujedinjene Kraljevine*, zahtjev br. 10454/83, presuda ESLJP-a od 7. srpnja 1989.

⁸⁰ Vidi Claire Simmonds, 'An Unbalanced Scale: Anonymous Birth and the European Court of Human Rights' (2013) 72(2) *Cambridge Law Journal* 263–266.

⁸¹ Vidi poglavlje 3.2.1.

rođenja podnositeljica je bila predana na državnu skrb te ubrzo i posvojena. Tijekom djetinjstva nisu joj bili dostupni podaci o njezinu biološkom porijeklu. U odrasloj dobi razvila je potrebu za spoznajom o vlastitu identitetu, posebno s obzirom na osobnu povijest i zdravstvene razloge. Počevši od sredine 90-ih godina 20. stoljeća, gđa Odievre podnijela je više zahtjeva nadležnim tijelima – uključujući socijalne službe i pravosudne institucije – kako bi dobila pristup identifikacijskim podacima o svojoj biološkoj majci i rodbini. Međutim, na temelju tadašnjih francuskih propisa, koji su jamčili trajnu anonimnost majki koje rode u tajnosti, njezini su zahtjevi odbijeni. Uspjela je dobiti samo ograničene, tzv. „neutralne podatke“, ali ne i konkretne identifikacijske podatke koji bi joj omogućili osobni kontakt.

Podnositeljica zahtjeva svoju tvrdnju da je narušeno njezino pravo na identitet i privatni život, zaštićeno čl. 8. EKLJP-a, gradila je na argumentaciji kako anonimno rađanje nije pravo žene, već priznanje društvenog neuspjeha. Navodi da su se žene koje su tražile da se rođenje i njihov identitet zadrže u tajnosti, najčešće nalazile u takvom položaju zbog nedostatka autonomije, mladenačke dobi, otežanog pristupa tržištu rada, izolacije, nepovoljnih ekonomskih uvjeta samohranih obitelji i obiteljskog nasilja. Prema njezinu mišljenju anonimno rođenje stoga predstavlja čin nasilja. Drži da se u većini slučajeva tjeskoba majke koja se ne može skrbiti za dijete može ublažiti pružanjem potrebne pomoći ili omogućavanjem posvojenja, a ne obećanjem anonimnosti (t. 31.). Nadalje, prema podnositeljici, sloboda žene treba biti ograničena ondje gdje počinje sloboda djeteta (t. 33.). Podnositeljica se u svom zahtjevu referira na načelo iz predmeta *Gaskin*⁸² te navodi da u društvu koje naglašava odgovornost za roditeljstvo, biološka majka – koja čak i ako ne želi preuzeti roditeljsku ulogu, ne može zanijekati materinstvo – ne zaslužuje jednaku zaštitu kao treće osobe u predmetu *Gaskin*. Drži da ni regulativa iz 2002. g.⁸³ ne rješava problem jer ponovno uspostavlja pravo majke na anonimnost što, prema njezinu mišljenju, predstavlja samo formalni odgovor Francuske na kritike bez stvarnog ublažavanja posljedica tajnosti jer jedino pravo koje je tim Zakonom uvedeno jest pravo da se pokuša pronaći majku. Budući da potragu vodi Nacionalno vijeće za pristup podacima o osobnom porijeklu, koje mora osigurati pristanak majke prije nego što otkrije njezin identitet, novi sustav i dalje očituje slijepu sklonost zaštititi interesa majke, zanemarujući prava djeteta (t. 33.). Pozvala se i na slučaj *Mikulić protiv Hrvatske*,⁸⁴ u kojem je ESLJP presudio u korist djeteta u sporu koji se ticao suprotstavljenih prava djeteta i roditelja te kritizirao neučinkovitost hrvatskih sudova koji su dijete ostavili u stanju dugotrajne neizvjesnosti u vezi s vlastitim identitetom (t. 34.).

Vlada je, s druge strane, tvrdila kako je pružanjem mogućnosti anonimnosti, francuska država željela potaknuti žene u takvoj situaciji da rode u povoljnim uvjetima, umjesto da to učine same i uz rizik da se ne mogu brinuti o djetetu. Uputila je na to da takve situacije nisu bile rijetkost u Francuskoj. Kao argument navodi da je broj poroda od strane majki nepoznatog identiteta iznosio približno 600 na godinu. Prema mišljenju Vlade sustav je uzimao u obzir zdravlje i majke i djeteta te je slijedio cilj javnog zdravlja koji je, štiteći privatni život majke,

82 Prema kojem sustav koji pristup osobnim podacima uvjetuje pristankom davatelja informacija može biti sukladan načelu proporcionalnosti jedino ako konačnu odluku o pristupu donosi neovisno tijelo u slučaju da davatelj odbije dati pristanak ili ne odgovori.

83 Vidi poglavlje 3.2.1.

84 *Mikulić protiv Hrvatske*, zahtjev br. 53176/99, presuda ESLJP-a od 7. veljače 2002. Više o ovom predmetu vidi u Aleksandra Korać Graovac, 'Presuda u predmetu *Mikulić protiv Hrvatske*' u Dubravka Hrabar (ur.), *Presude o roditeljskoj skrbi Europskoga suda za ljudska prava protiv Republike Hrvatske* (Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu 2021) 85.–104.

omogućio očuvanje prava i sloboda drugih. Time se majci omogućila odgovarajuća medicinska skrb, a djetetu sva potrebna njega te brzo zbrinjavanje kroz institut posvojenja (t. 36.).

Što se tiče razmjernosti tog miješanja, Vlada je istaknula da zahtjev djeteta za pristupom informacijama o vlastitu identitetu može doći u sukob sa slobodom koju sve žene uživaju – da odbiju majčinsku ulogu ili preuzmu odgovornost za dijete (t. 37.) te da je i prije donošenja Zakona iz 2002. g. francusko zakonodavstvo nastojalo pomiriti suprotstavljene interese na tri načina: (i) poticanjem majki da preuzmu odgovornost za rođenje svoje djece, (ii) omogućavanjem djeci da pristupe određenim informacijama (iii) omogućavanjem majci da opozove zahtjev za tajnošću, a da je Zakon iz 2002. g. znatno ojačao mogućnost ukidanja tajnosti. Mehanizam uspostavljen tim Zakonom, prema mišljenju francuske vlade, zadovoljava zahtjeve razmjernosti iz sudske prakse ESLJP-a, budući da francuska država uzima u obzir interese djeteta regulirajući pristup informacijama o biološkom porijeklu, istovremeno olakšavajući majci mogućnost da ukine zahtjev za tajnošću. Kao ključnu argumentaciju vlada ističe da je majka, odmah nakon poroda, pozvana ostaviti svoje osobne podatke u zapečaćenoj omotnici zajedno s neidentificirajućim informacijama, kojima dijete može pristupiti ako to želi te da se poduzimaju znatni naponi da se majka pronađe i zatraži njezin pristanak na otkrivanje identiteta djetetu. Ističe i da je dostupna profesionalna pomoć osobama koje pokušavaju otkriti svoje porijeklo, ali i biološkim roditeljima, te da je u tom smislu postignuta pravedna ravnoteža između suprotstavljenih interesa (t. 39.).

4.1.2. OCJENA ESLJP-A

Dajući svoju prosudbu u ovome predmetu, ESLJP je najprije ponovio da, iako je cilj čl. 8. EKLJP-a ponajprije zaštita pojedinca od arbitrarne intervencije javnih vlasti, ova odredba ne nameće samo negativnu obvezu državama da se suzdrže od takvih intervencija, nego da postoji i pozitivna obveza osigurati poštovanje privatnog života, čak i u odnosima između samih pojedinaca. Istaknuo je da granice između pozitivnih i negativnih obveza države nisu precizno definirane, no da su primjenjiva načela slična jer u oba slučaja postoji zahtjev pravedne ravnoteže između suprotstavljenih interesa te određena razina margine slobodne procjene (t. 40.). Ponovio je i svoje stajalište da pojedinci imaju „životni interes, zaštićen EKLJP-om, dobiti informacije nužne za razumijevanje svog djetinjstva i ranog razvoja”, ranije izraženo u predmetima *Gaskin* i *Mikulić*, a na koje se pozvala i podnositeljica zahtjeva (t. 42.), istodobno naglašavajući kako su okolnosti g. Gaskina i gđe Mikulić različite od ovoga slučaja jer je gđa Odievre posvojeno dijete koje traži majku koja ju je napustila odmah po rođenju i koja je izričito tražila da tajna bude sačuvana (t. 43.). Ističe isto tako da „interes žena za anonimnošću kako bi rodile uz odgovarajuće medicinske uvjete ne može biti zanemaren. U ovom slučaju majka nikada nije tražila susret s djetetom i pokazivala je potpunu ravnodušnost (...). Sud ne preispituje njezino ponašanje, već konstatira činjenice: riječ je o sukobu dvaju privatnih interesa, između dvije odrasle slobodne osobe. Uz to, postoje i interesi trećih osoba – posvojitelja, oca i biološke rodbine – čija privatnost također mora biti zaštićena. Postoji i opći interes: francuski zakonodavac nastojao je zaštititi zdravlje majke i djeteta te spriječiti ilegalne pobačaje i napuštanje djece izvan službenog sustava. Pravo na život, koje je najviša vrijednost Konvencije, jedan je od ciljeva sustava. U skladu s tim ključna je provjera: znači li pravo na saznanje i nužnost otkrivanja? To ovisi o Zakonu od 22. siječnja 2002. i principu *margin of appreciation*. (...). Ključnim

u ovome predmetu ESLJP drži da su podnositeljici ustupljene neidentificirajuće informacije koje su joj omogućile da djelomično rekonstruira svoje porijeklo, uz zaštitu interesa trećih osoba. Ističe da, iako se princip anonimnosti u Francuskoj i dalje održava, novi sustav iz 2002. g. povećava izgleda da majka odustane od tajnosti. ESLJP je prema tome ocijenio da su francuska država i zakonodavac uspostavili uravnotežen sustav sukladno ranijoj praksi ESLJP-a i unutar granica svoje *margin of appreciation* (t. 43.–49.). Na temelju toga zaključio je kako nije bilo povrede čl. 8. EKLJP-a.

4.2. PREDMET GODELLI PROTIV ITALIJE

4.2.1. ČINJENIČNE OKOLNOSTI I ARGUMENTACIJA PODNOSITELJICE ZAHTJEVA I VLADE

Podnositeljica zahtjeva rođena je 1943. g. u Trstu. Majka ju je napustila odmah nakon što je rođena. S deset godina, nakon što je doznala da je posvojena, podnositeljica je pitala svoje posvojitelje tko su joj biološki roditelji, ali nije dobila odgovor. U neodređeno vrijeme saznala je da je djevojka iz njezina sela, rođena istog dana kao i ona, također bila napuštena te potom posvojena u istom postupku jednostavnog posvojenja. Podnositeljica je posumnjala da bi ona mogla biti njezina sestra blizanka, ali su posvojitelji obiju djevojčica zabranili njihov međusobni kontakt. Godine 2006. podnijela je zahtjev Uredu za matične knjige u Trstu za informacije o svom porijeklu jer je sukladno Zakonu o posvojenju iz 1983. g.⁸⁵ prethodno važeći propisi o jednostavnom posvojenju stavljeni izvan snage. Ured joj je izdao rodni list, na kojem ime biološke majke nije bilo navedeno jer ona nije pristala na otkrivanje identiteta. Tražila je ispravak rodnog lista sukladno Predsjedničkom dekretu,⁸⁶ ali je nadležni sud o njezinu zahtjevu odlučio negativno uz obrazloženje da joj nije dopušten pristup informacijama o porijeklu budući da njezina biološka majka pri porodu nije pristala na otkrivanje identiteta, a isto je potvrdio i žalbeni sud.

Podnositeljica je tvrdila da se, prema sudskoj praksi ESLJP-a, čl. 8. EKLJP-a primjenjuje i na dijete i na majku te da bi ESLJP trebao nastojati uravnotežiti suprotstavljene interese i ispitati je li talijanski sustav u konkretnom slučaju postigao razumnu ravnotežu između suprotstavljenih prava i interesa (t. 35.). Podnositeljica se žalila da Italija nije osigurala poštovanje njezina privatnog života zbog pravnog sustava koji uvodi opću zabranu otkrivanja bilo kakvih informacija o biološkoj majci kada je ona zatražila da njezin identitet ostane nepoznat, a posebice zato što je takav sustav zabranjivao i prenošenje neidentificirajućih informacija o majci – bilo preko Službe za zaštitu djece ili drugih tijela koja bi mogla omogućiti pristup takvim podacima (t. 40.). Također je tvrdila da je, iako je zahtjev za pristup informacijama o svom porijeklu podnijela kao odrasla osoba, riječ o vitalnom interesu pojedinca da dođe do istine o važnom aspektu vlastita identiteta te da je to subjektivno i duboko osobno pravo koje ne smije biti podložno zakonskom vremenskom ograničenju (t. 41.).

⁸⁵ Vidi poglavlje 3.2.2.

⁸⁶ Vidi poglavlje 3.2.2.

Vlada je tvrdila da je pravo žene da zatraži tajnost poroda i svoga identiteta temeljeno na propisima koji jamče pravo na tajnost porijekla djeteta u odsutnosti izričitog odobrenja suda. Prema mišljenju vlade, riječ je o miješanju koje je u skladu sa zakonom, a koje također služi zaštiti javnog interesa. U vezi s proporcionalnošću tog miješanja, vlada je navela da zahtjev djeteta za pristup informacijama o vlastitu identitetu može biti u sukobu sa slobodom koju sve žene uživaju – da odbiju ulogu majke ili preuzimanje odgovornosti za dijete. Prema talijanskom pravu, majčinstvo se smatra dijelom privatnog života i kao takvo uživa zakonsku zaštitu. Vlada smatra važnim to što podnositeljica nije odlučila zatražiti te informacije sve do 2006. g. Prema mišljenju vlade, ESLJP bi trebao uzeti u obzir da je podnositeljica, koja je tada imala gotovo sedamdeset godina, bila posvojena sa šest godina te da bi otkrivanje njezina porijekla bez pristanka u toj fazi života moglo biti vrlo teško, s obzirom na moguće rizike za njezino zdravlje i za njezinu sadašnju obitelj. Vlada je, isto tako, tvrdila da država uživa određeni stupanj slobodne procjene u slučaju sukoba između dvaju privatnih interesa te da se taj prostor slobodne procjene dodatno proširuje u ovom slučaju, budući da ne postoji europski konsenzus o pitanju pristupa djeteta informacijama o vlastitu porijeklu (t. 42.–46.).

4.2.2. OCJENA ESLJP-A

ESLJP je nastojao ispitati je li u ovom slučaju uspostavljena pravedna ravnoteža između suprotstavljenih interesa: s jedne strane prava podnositeljice da pristupi informacijama o vlastitu porijeklu, i s druge strane prava majke da ostane anonimna. Naglasio je da državama treba dopustiti da same odaberu sredstva za postizanje cilja usklađivanja zaštite majke i legitimne potrebe podnositeljice da sazna informacije o svojem porijeklu, uz istovremenu zaštitu općeg interesa (t. 54.). U ovom predmetu ESLJP je primijetio da, za razliku od situacije u predmetu *Odièvre*, podnositeljici nije bio omogućen pristup bilo kakvim informacijama o njezinoj majci i biološkoj obitelji koje bi joj omogućile da djelomično rekonstruira vlastite korijene, uz istovremenu zaštitu interesa trećih osoba. Zahtjev podnositeljice za informacijama o porijeklu bio je u potpunosti i konačno odbijen, bez ikakvog razmatranja suprotstavljenih interesa ili mogućnosti pravne zaštite. ESLJP je, isto tako, istaknuo da iako je točno da je podnositeljica, u dobi od 69 godina, mogla razvijati vlastitu osobnost i bez saznanja o identitetu svoje biološke majke, „treba priznati da interes pojedinca da dobije podatke o vlastitim roditeljima ne nestaje s godinama – naprotiv. Štoviše, podnositeljica je pokazala stvaran interes da otkrije identitet svoje majke jer je pokušavala pribaviti odlučujuće informacije o toj temi. Takvo ponašanje upućuje na duševnu i psihološku patnju, čak i ako nije medicinski potvrđena (t. 56.).⁸⁷

U usporedbi s predmetom *Odièvre*, također ističe da „talijansko zakonodavstvo ne pokušava uspostaviti ravnotežu između suprotstavljenih prava i interesa. U nedostatku bilo kakvog mehanizma koji bi omogućio uravnoteženje prava podnositeljice da sazna o svojem porijeklu s pravom majke na anonimnost, neminovno se daje slijepa prednost ovom potonjem.“ (t. 57.). U situacijama kada je majka odlučila ostati anonimna, talijansko zakonodavstvo ne dopušta djetetu koje je kasnije posvojeno da zatraži niti pristup neidentificirajućim informacijama o vlastitu porijeklu, niti objavu identiteta majke te je sukladno tome ESLJP zaključio da talijan-

87 Pritom je ESLJP podsjetio na već izraženo isto stajalište u predmetu *Jäggi protiv Švicarske* (zahtjev br. 58757/00, presuda ESLJP-a od 13. lipnja 2006.).

ske vlasti nisu uspostavile ravnotežu niti postigle proporcionalnost između suprotstavljenih interesa da su prekoračile marginu slobodne procjene i da je došlo do povrede čl. 8. EKLJP-a.

5. ZAKLJUČAK

Analiza relevantne znanstvene literature te komparativnih pravnih sustava ukazuje na izostanak jedinstvenih stavova o pitanju anonimnog poroda, kako među pravnim teoretičarima, tako i u zakonodavstvima i pravosuđnim praksama europskih zemalja. Unatoč toj raznolikosti, uočava se opća težnja prema uravnoteženom pristupu koji će pomiriti prava i interese svih uključenih strana – majke, djeteta i društva u cjelini. Umjesto zauzimanja za jedno od krajnjih rješenja, bilo apsolutnu zaštitu anonimnosti majke, bilo bezuvjetno pravo djeteta na saznanje o biološkom porijeklu, sve je prisutnija svijest o nužnosti fleksibilnih rješenja utemeljenih na načelima proporcionalnosti, razmjernosti i individualne procjene svakog pojedinačnog slučaja.

U sklopu komparativne analize detaljnije su razmotreni francuski i talijanski modeli pravne regulacije anonimnog poroda. Iako u svojoj osnovi dijele ideju zaštite privatnosti majke, ta dva sustava odražavaju različite pravne filozofije i institucionalne pristupe. Posebnost francuskog modela jest postojanje neovisnog javnog tijela osnovanog 2002. g., koje djeluje kao posrednik između djeteta i majke te omogućuje uspostavu kontakta, ali isključivo uz pristanak majke. Sustav je osmišljen tako da čuva majčinu anonimnost i istovremeno pruža strukturiran okvir za moguću uspostavu kontakta ili prijenos informacija, čak i u slučaju smrti majke ako su prethodno ostavljene upute. Talijanski model, nasuprot tome, ne poznaje institucionalno posredovanje. Anonimni porod reguliran je propisima o građanskom statusu, a mogućnost opoziva izjave o anonimnosti uvedena je tek 2013. g. ustavnosudskom intervencijom. Za razliku od Francuske, u Italiji nema posredničkog tijela, isključivo su sudovi nadležni za vođenje postupka koji se provodi bez standardiziranih protokola i odgovarajuće psihosocijalne podrške. Još jedna ključna razlika ogleda se u tretmanu anonimnosti nakon smrti majke. Dok francuski sustav poštuje izraženu volju žene i nakon njezine smrti, u Italiji je sudska praksa pokušala relativizirati zaštitu anonimnosti nakon što bi majka preminula, što je izazvalo brojne polemike u vezi s postumnom zaštitom prava na privatnost i identitet.

Francuski, kao i talijanski sustav uređenja anonimnog poroda, bili su predmetom procjene pred ESLJP-om. I dok je u predmetima *Odièvre protiv Francuske* i *Cherrier protiv Francuske* ESLJP dao afirmativnu ocjenu francuskog sustava, ističući njegovu usmjerenost na uravnoteženje suprotstavljenih interesa, u odnosu na talijanski sustav u predmetu *Godelli protiv Italije* iznio je kritički stav zbog nemogućnosti uspostave potrebne ravnoteže.⁸⁸ ESLJP poručuje da je u predmetima ove naravi nužno provesti test proporcionalnosti koji se temelji na tri kriterija: legitimnosti svrhe mjere, njezinoj nužnosti u demokratskom društvu te postojanju pravedne ravnoteže između suprotstavljenih interesa. Dakle, ne dovodi u pitanje legitimnost anonimnih poroda i njihovu usklađenost s konvencijskim standardima zaštite ljudskih prava dok god se uspješno postiže proporcionalnost temeljena na ovim kriterijima.

⁸⁸ Stavovi ESLJP-a koje je izrazio u ovome predmetu rezultirali su promjenama u talijanskom sustavu o kojima se raspravljalo u poglavlju 3.2.2.

Na koncu valja istaknuti da provedeno istraživanje potvrđuje iznimnu aktualnost ove tematike, što se očituje u njezinoj širokoj zastupljenosti u relevantnoj inozemnoj literaturi, zakonodavnim i institucionalnim rješenjima u europskim pravnim sustavima te bogatoj praksi nacionalnih sudova, kao i praksi ESLJP-a. Tim više zabrinjava činjenica da u Hrvatskoj i dalje prevladava gotovo potpuna pravna i znanstvena šutnja o ovoj problematici. Ovdje se prije svega upućuje (samo)kritika na pravnu akademsku zajednicu koja je dopustila sustavno zanemarivanje problematike koja je od iznimne važnosti za zaštitu temeljnih prava pojedinca. Recentni događaji na koje se uputilo u uvodu svakako bi trebali biti poruka da ignoriranje problema ne smije biti model njegova rješavanja pa se u tom smislu, uzimajući za primjer dobre komparativne prakse i uvažavajući stavove ESLJP-a u ovome području, svakako mora dublje promisliti o zakonodavstvu koje bi bilo učinkovit odgovor na iste.

I premda se može zaključiti kako ne postoji konsenzus o idealnom rješenju, vidljiva je izražena tendencija da se prvenstveno štiti djetetov život. Uspostava pravedne ravnoteže između suprotstavljenih interesa, dajući prednost najboljim interesima djeteta uz istovremeno uvažavanje potrebe postizanja balansa između interesa djeteta, roditelja i države, model je koji treba slijediti i na kojem treba graditi promišljanja o razvoju normativnih okvira u ovome području.

BIBLIOGRAFIJA

1. Chambers L, 'Newborn Adoption: Birth Mothers, Genetic Fathers, and Reproductive Autonomy' (2010) 26(2) Canadian Journal of Family Law 339
2. Colcelli V, 'Anonymous Birth, Birth Registration and the Child's Right to Know Their Origins in the Italian Legal System: a Short Comment' (2012) 1(2) Journal of Civil & Legal Sciences 1. Dostupno: ResearchGate
3. Dekeuwer-Défossez F, *Rénover le droit de la famille : propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps : rapport au Garde des Sceaux, Ministre de la Justice* (La Documentation française, Collection des rapports officiels 1999)
4. Fenton-Glynn C, Anonymous Relinquishment and Baby Boxes: Life Saving Mechanisms or a Violation of Human Rights? u K Boele Woelki *et al.* (ur.), *Family Law and Culture in Europe* (Intersentia 2017)
5. Friedman S H, Resnick P J, 'Neonaticide: Phenomenology and considerations for prevention' (2009) 32(1) International Journal of Law and Psychiatry 43
6. Gosso P G, 'Davvero incostituzionali le norme che tutelano il segreto del parto in anonimato?' (2013) 20(8–9) Famiglia e Diritto 817
7. Grotevant H D, Lo A Y H, Fiorenzo L, Dunbar N D, 'Adoptive identity and adjustment from adolescence to emerging adulthood: A person-centered approach' (2011) 53(11) Developmental Psychology 2195
8. Grylli C, Brockington I, Fiala C, Huscsava M, Waldhoer T, Klier C M, 'Anonymous birth law saves babies—Optimization, sustainability and public awareness' (2016) 19(2) Archives of Women's Mental Health 291
9. Klier C M, 'Is the introduction of anonymous delivery associated with a reduction of high neonaticide rates in Austria? A retrospective study' (2013) 120(4) An International Journal of Obstetrics & Gynaecology 428

10. Korać Graovac A, 'Presuda u predmetu Mikulić protiv Hrvatske' u D Hrabar (ur.), *Presude o roditeljskoj skrbi Europskoga suda za ljudska prava protiv Republike Hrvatske* (Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu 2021)
11. Kümmel J, Janků P, 'Legální anonymní odložení novorozence – současné možnosti v ČR' (2007) 11(4) Praktická gynekologie 174
12. Lemrová A, Olecká I, Hladíková E, Ivanová K, 'Anonymous Births: A Conflict of Three Rights – Which Prevails?' (2022) 7(2) Social Pathology and Prevention 35
13. Lo Voi V, 'Parto anonimo in Italia e il diritto all'anonimato della madre biologica in caso di morte della stessa' (2019) 69(275–1) Revista de la Facultad de Derecho de México 245
14. Margaria A, 'Anonymous Birth: Expanding the Terms of Debate' (2014) 22(3) The International Journal of Children's Rights 552
15. Moro E, 'Il desiderio di conoscere le proprie origini: un nuovo diritto?' (1993) 35(103) Prospettive assistenziali 1
16. Praduroux S, 'The Right to Know One's Genetic Origins: A Right in Need of Regulation' (2021) 7(2) The Italian Law Journal 803
17. Riedel U, 'Das problem der anonymen Kindesbagabe' (2011) 23(2) Ethik in der Medizin 143
18. Sants H J, 'Genealogical bewilderment in children' (1964) 38(2) Psychiatric Quarterly 67
19. Simmonds C, 'An Unbalanced Scale: Anonymous Birth and the European Court of Human Rights' (2013) 72(2) Cambridge Law Journal 263
20. Slaný J, 'Etický kontext tzv. "babyboxů"' (2009) 64(7–8) Česko-slovenská pediatrie 369.
21. Stanzione P, 'Scelta della madre per l'anonimato e diritto dell'adottato a conoscere le proprie origini' (2017) 3 Nuova Giurisprudenza Civile Commentata 323
22. T Tanaka C, Berger W, M Valença A, S F Coutinho E, Jean-Louis G, F Fontenelle L, V Mendlowicz M, 'The worldwide incidence of neonaticide: a systematic review' (2017) 20(2) Archives of Women's Mental Health 249
23. Théry I, *Couple, filiation et parenté aujourd'hui: Le droit face aux mutations de la famille et de la vie privée. Rapport à la Ministre de l'emploi et de la solidarité et au Garde des Sceaux, Ministre de la justice* (Odile Jacob, La Documentation française 1998)
24. Trotter S, 'Thinking about Secret Birth' u N Lowe, C Fenton-Glynn (ur.), *Research Handbook on Adoption Law* (Edward Elgar Publishing 2023)
25. Vulama G, 'Kriminalističko istraživanje kaznenog djela čedomorstva: primjeri iz prakse' (2009) 18(4) Policija i sigurnost 517

PROPISI I DOKUMENTI

1. Konvencija UN-a o pravima djeteta (Službeni list SFRJ, Međunarodni ugovori, broj 15/1990, Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 12/1993, 20/1997, 4/1998, 13/1998)
2. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 18/1997, 6/1999, 14/2002, 13/2003, 9/2005, 1/2006, 2/2010, 13/2017)
3. Kazneni zakon Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021, 114/2022, 114/2023, 36/2024) (HR)
4. Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023) (HR)
5. Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 162/1998) (nevažeći propis) (HR)

6. Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011, 25/2013, 75/2014, 5/2015) (nevažeći propis) (HR)
7. Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 75/2014) (nevažeći propis) (HR)
8. Ustav Republike Italije (tal. *Costituzione della Repubblica Italiana*) (Službeni list Republike Italije) (tal. *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*), broj 298/1947 (temeljni tekst)) (IT)
9. Zakon o posvojenju i udomiteljstvu maloljetnika (tal. *Legge 4 maggio 1983, n. 184, "Disciplina dell'adozione e dell'affidamento dei minori"*) (Službeni list Republike Italije (tal. *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*), broj 114/1983) (IT)
10. Uredba Predsjednika Republike Italije o reviziji i pojednostavnjenju sustava građanskog statusa (tal. *Decreto del Presidente della Repubblica - Regolamento per la revisione e la semplificazione dell'ordinamento dello stato civile*) (Službeni list Republike Italije (tal. *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*), broj 300/2000) (IT)
11. Zakon o zaštiti osobnih podataka (tal. *Codice in materia di protezione dei dati personali*) (Službeni list Republike Italije (tal. *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana*), broj 174/2003) (IT)
12. Zakon o proširenju podrške trudnicama i reguliranju povjerljivih poroda (njem. *Gesetz zum Ausbau der Hilfen für Schwangere und zur Regelung der vertraulichen Geburt*) (Savezni službeni glasnik (njem. *Bundesgesetzblatt*), broj 53/2013) (DE).
13. Zakon o sukobima interesa u trudnoći (njem. *Schwangerschaftskonfliktgesetz*) (Savezni službeni list I (njem. *Bundesgesetzblatt I*), broj 33/1992, 351/2024 (posljednja izmjena)) (DE)
14. Građanski zakonik (franc. *Code de l'action sociale et des familles*) (Službeni list Republike Francuske (franc. *Journal officiel de la République française*), 2000) (FR)
15. Zakonodavni dekret od 23. listopada 1941. o zaštiti poroda (fr. *Décret-loi du 23 octobre 1941 relatif à la protection de la maternité*) (Službeni list Republike Francuske (franc. *Journal officiel de la République française*), 1941) (FR)
16. Zakon o izmjenama i dopunama Građanskog zakonika u pogledu matičnih knjiga, obitelji i prava djeteta te kojim se uvodi sudac za obiteljske stvari (franc. *Loi n° 93-22 du 8 janvier 1993 modifiant le Code civil en ce qui concerne l'état civil, la famille et les droits de l'enfant, et instituant le juge aux affaires familiales*) (Službeni list Republike Francuske (fr. *Journal officiel de la République française*), 1993) (FR)
17. Zakon br. 2022-93 od 22. siječnja 2002. o pristupu porijeklu posvojenih osoba i štićenika države (fr. *Loi n° 2002-93 du 22 janvier 2002 relative à l'accès aux origines des personnes adoptées et pupilles de l'État*) (Službeni list Republike Francuske (franc. *Journal officiel de la République française*), 2002) (FR)
18. Zakonik o socijalnoj skrbi i obitelji (fr. *Code de l'action sociale et des familles*) (Službeni list Republike Francuske (franc. *Journal officiel de la République française*), 2000) (FR)
19. Zakon br. 422/2004 Zbirke zakona, kojim se mijenja Zakon br. 20/1966 Zbirke Zakona o zdravstvenoj skrbi naroda (češ. *Zákon č. 422/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony*, 2004) (CS)

SUDSKE ODLUKE

1. Cherrier protiv Francuske, zahtjev br. 18843/20, presuda ESLJP-a od 30. siječnja 2024.
2. Gaskin protiv Ujedinjene Kraljevine, zahtjev br. 10454/83, presuda ESLJP-a od 7. srpnja 1989.
3. Godelli protiv Italije, zahtjev br. 33783/09, presuda ESLJP-a od 25. rujna 2012.

4. Jäggi protiv Švicarske, zahtjev br. 58757/00, presuda ESLJP-a od 13. lipnja 2006.
5. Mikulić protiv Hrvatske, zahtjev br. 53176/99, presuda ESLJP-a od 7. veljače 2002.
6. Odièvre protiv Francuske, zahtjev br. 42326/98, presuda ESLJP-a od 13. veljače 2003.
7. Odluka Ustavnog suda Republike Italije, broj 278/2013 (tal. *Corte Costituzionale, Sentenza n. 278/2013*), Službeni list Republike Italije – posebna serija za odluke Ustavnog suda, broj 48, 27. studenoga 2013. (tal. *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, 1ª Serie Speciale – Corte Costituzionale, n. 48 del 27-11-2013*)
8. Presuda Vrhovnog suda Republike Italije (tal. *Corte di Cassazione*), broj 1946 od 25. siječnja 2017.
9. Presuda Vrhovnog suda Republike Italije (tal. *Corte di Cassazione*), broj 15024 od 21. srpnja 2016.

MREŽNI IZVORI

1. Accouchement sous X : vers une réforme pour garantir à l'enfant l'accès à ses origines? (Parents.fr). Dostupno: <https://www.parents.fr/actualites/enfant/accouchement-sous-x-vers-une-reforme-pour-garantir-a-lenfant-lacces-a-ses-origines-1115700?utm_source> pristupljeno 10. lipnja 2025.
2. Accouchement sous X: Sarah El Haïry voudrait faire évoluer les règles (Portail.free.fr). Dostupno: <https://portail.free.fr/actualites/societe/accouchement-sous-x-sarah-el-hairy-voudrait-faire-evoluer-les-regles/?utm_source> pristupljeno 10. lipnja 2025.
3. Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention – Concluding Observations: Czech Republic, United Nations Committee on the Rights of the Child, CRC/C/CZE/CO/3–4, 4. kolovoza 2011. Dostupno: United Nations – Digital Library <https://digitallibrary.un.org/js/pdfs-2.9.359/web/pdf_viewer.html?file=https://digitallibrary.un.org/record/708485/files/CRC_C_CZE_CO_3-4-EN.pdf%3Fregister_do%3Dload%3D0&chunks=65536> pristupljeno 23. lipnja 2025.
4. Češki statistički ured (češ. *Český statistický úřad*). Dostupno: <https://statistikaamy.csu.gov.cz/deti-z-babyboxu?utm_source> pristupljeno 23. lipnja 2025.
5. Gesetz zum Ausbau der Hilfen für Schwangere und zur Regelung der vertraulichen Geburt <<https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/gesetze/gesetz-zum-ausbau-der-hilfen-fuer-schwangere-und-zur-regelung-der-vertraulichen-geburt-80954>> pristupljeno 23. lipnja 2025.
6. Ministar Piletić o ostavljenom djetetu: 'Udruga Betlehem treba zatvoriti 'Prozor', a napuštanje djeteta je zakonom kažnjivo' (Jutarnji.hr). Dostupno: <<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ministar-piletic-o-djetetu-ostavljenom-u-prozoru-za-zivot-udruga-betlehem-cini-kazneno-djelobas-kao-i-roditelji-15597418?utm>> pristupljeno 20. lipnja 2025.
7. Savezno ministarstvo obrazovanja, obiteljskih poslova, starijih osoba, žena i mladeži (njem. *Bundesministerium für Bildung, Familie, Senioren, Frauen und Jugend*). Dostupno: <<https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/gesetze/gesetz-zum-ausbau-der-hilfen-fuer-schwangere-und-zur-regelung-der-vertraulichen-geburt-80954>> pristupljeno 23. lipnja 2025.
8. Statista. Dostupno: <<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/153552/umfrage/baby-klappen-und-orte-fuer-anonyme-geburten-nach-bundeslaendern/>> pristupljeno 23. lipnja 2025.
9. SterniPark. Dostupno: <<https://sternipark.de/de/m%C3%BCtter-in-not/babyklappen/>> pristupljeno 23. lipnja 2025.
10. Udruga Betlehem, <<https://www.betlehem.hr/>> pristupljeno 20. lipnja 2025.
11. Coutinho J, Krell C, *Anonyme Geburt und Babyklappen in Deutschland Fallzahlen: Angebote, Kontexte* (Deutsches Jugendinstitut 2011). Dostupno: Deutsches Jugendinstitut <<https://www.dji.de/filead>>

- min/user_upload/bibs/Abschlussbericht_Anonyme_Geburt_und_Babyklappen.pdf> pristupljeno 20. lipnja 2025.
12. Monticolo E, *Il parto anonimo (magistarski rad)* (Sveučilište u Padovi 2022). Dostupno: Padua Thesis and Dissertation Archive / Tesi / Lauree magistrali a ciclo unico <<https://thesis.unipd.it/handle/20.500.12608/37472>> pristupljeno 10. lipnja 2025.
 13. Sommer J, Schwass T, *Erneute Aktualisierung von Daten über Beratungen zur vertraulichen Geburt sowie über Auswirkungen des SchwHiAusbauG auf anonyme Formen der Kindesabgabe* (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend 2024). Dostupno: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend <<https://www.bmfsfj.de/resource/blob/242096/368c5486adeb1d9db-0806991b45a4672/bericht-datenaktualisierung-vertrauliche-geburt-data.pdf>> pristupljeno 15. lipnja 2025.

Nataša Lucić*

ANONYMOUS BIRTH – DO WE NEED LEGAL REGULATION?

Summary

This paper examines the complex and sensitive legal issue of anonymous birth through the lens of the conflict between the child's right to know their biological origins and the mother's right to anonymity and reproductive autonomy. This legally and ethically challenging area continues to provoke intense debate across the European legal landscape, where a unified normative response remains absent.

This paper aims to provide a theoretically and legally grounded analysis of the rights conflict that arises in the context of anonymous birth, with a particular focus on the European and international frameworks for protecting the right to identity. The paper analyses various approaches taken by comparative legal systems to this issue, as well as the relevant case law of the European Court of Human Rights, both of which are essential for a systematic understanding of the topic.

The paper highlights the necessity for flexible, context-sensitive legislative solutions that guarantee the proportional protection of both the child's and the mother's rights, in accordance with European standards for the protection of human rights. It also draws attention to the lack of scholarly and legislative engagement with this issue in the Croatian context and calls for the opening of an informed professional debate aimed at developing a balanced normative framework that serves the best interests of the child.

Keywords: *anonymous birth, origin, identity, parenthood, balance of interests*

This work is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

* Nataša Lucić, PhD, Associate Professor, Faculty of Law, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, S. Radića 13, 31000 Osijek.
E-mail address: natasa.lucic@pravos.hr. ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-9528-3811>.